

Středoškolská odborná činnost 2008/2009

Obor 13 – ekonomika a řízení

Ochrana držitelů elektronických platebních prostředků

Autor:

Martin Baráček

Gymnázium, Brno-Řečkovice

Terezy Novákové 2

621 00 Brno, 2. ročník

Vedoucí práce:

JUDr. Dana Šramková, Ph.D.

Konzultant práce:

Mgr. Marcela Pazderková

Zadavatel práce:

Právnická fakulta MU

Veveří 80

611 80 Brno

Brno, 2009

Prohlašuji tímto, že jsem soutěžní práci vypracoval samostatně pod vedením JUDr. Dany Šramkové, Ph.D. a uvedl v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další informační zdroje včetně internetu.

V Brně dne

.....

vlastnoruční podpis autora

Anotace

Ve své středoškolské odborné činnosti pod názvem „Ochrana držitelů elektronických platebních prostředků“ se zabývám platebními kartami, jejich druhy, využitím, technologickým zabezpečením apod. Práce je koncipována systematicky od vzniku platební karty přes zabezpečení, jejího užití až k boji proti podvodům, kde se nachází těžiště této práce. Hlavním cílem této práce je vytvořit kvalitní studii, která by sloužila jako kostra při vytvoření návodu pro držitele platebních karet při řešení případných problémů. Součástí práce je obrázková příloha charakterizující nejen platební karty na území České republiky.

Annotation

In my high school project activity named "Protection of electronic payment cards holders" I'm dealing with credit cards, their types, use, technological security, etc. This project study is designed systematically from the issue of credit card, over the security of its use to fraud prevention and protection, the most important part of this work. The main objective is to create high-quality study to serve as a skeleton for creating a manual for holders of credit cards how to solve the problem. Part of this work are graphics and pictures showing not only credit cards in the Czech Republic.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Elektronické platební prostředky.....	6
2.1. Platební karta.....	7
2.2. Popis a ochranné prvky platební karty	7
3. Historie platebních karet	9
3.1. První večeře aneb První víceúčelová platební karta	9
3.1.1. Univerzální platební karty.....	10
3.1.2. Bankovní karty	10
3.2. Počátky platebních karet v ČR	12
4. Druhy platebních karet	14
4.1. Karty podle způsobu zúčtování.....	14
4.1.1. Debetní karty	14
4.1.2. Kreditní karty	15
4.1.3. Charge karty.....	17
4.1.4. Nákupní úvěrové.....	17
4.2. Karty podle způsobu provedení.....	17
4.3. Karty podle použitelnosti.....	18
Platební karty podle použitelnosti dělíme na:.....	18
4.4. Karty podle vydávající asociace	18
4.5. Karty podle technologického zabezpečení	18
5. Profil ČR v oblasti platebních karet.....	19
5.1. Bankomaty v ČR	19
5.2. Platební terminály v ČR.....	20
5.3. Platební karty.....	20
5.4. SBK – Sdružení bankovních karet.....	22

5.4.1.	Činnost SBK	22
6.	Zabezpečení platebních karet proti zneužití.....	24
6.1.	Bezpečnostní a identifikační prvky na kartě	24
7.1.1	Magnetické karty	24
7.1.2	Čipové karty	25
7.1.3	Hybridní karty	28
6.2.	Ověření totožnosti držitele karty	28
6.3.	Ověření oprávněnosti subjektu přijímat platební kartu	30
6.4.	Ověření správnosti a platnosti karty.....	30
7.	Boj proti podvodům.....	31
7.1.	Mimosoudní cestou	31
7.1.1.	Nahlášení odcizení bance/podniku.....	31
7.1.2.	Postup přes finančního arbitra	315
7.2.	Soudní cestou	36
7.2.1.	Trestní oznámení oznámení na neznámého pachatele	36
8.	Závěr	39
9.	Použitá literatura	40
10.	Příloha	42

1. Úvod

Předložená práce, zpracovaná v rámci projektu středoškolské odborné činnosti (dále jen SOČ), se zabývá ochranou držitelů platebních prostředků. Mým záměrem byla totiž volba aktuálního tématu, z něhož bych mohl čerpat nejen já v rámci své SOČ či při přípravě na budoucí studium, ale které nabízí i širší praktické využití. Proto mne zaujalo téma vypsané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity, v němž lze podle mého názoru nalézt nemalý význam pro dnešní společnost. Po konzultaci s vedoucí práce jsem se rozhodl poněkud široké téma zúžit a zaměřit se blíže pouze na otázku platebních karet jako jednoho z nejvyužívanějších elektronických platebních prostředků.

Hlavním cílem práce je analýza možností zabezpečení platebních karet proti zneužití a návrhy řešení případů, kdy platební karta byla zneužita.

Z hlediska technického zabezpečení platebních karet jsem chtěl zkoumat platební karty i přímo v odborných laboratořích a přiblížit tak užité technologie pro ochranu platebních karet. Přes veškerou snahu však nebylo možné předjednanou spolupráci s příslušným odborným pracovištěm navázat tak, abych mohl ve stanoveném termínu tuto praktickou část práce vytvořit.

S ohledem na skutečnost, že formy zabezpečení do značné míry závisí na druhu platební karty, rozhodl jsem se práci rozdělit do dvou základních částí:

První - obecnou část představují kapitoly 1 až 4. Před vlastním rozбором zabezpečení platebních karet bylo třeba definovat základní pojmy – především vlastní platební karty a vymezit jejich postavení v systému elektronických platebních prostředků. Z důvodu razantního vývoje v celém bankovním sektoru představuje kapitola Historie platebních karet stručnou evoluci tohoto nástroje ve světě i v rámci České republiky.

Těžiště práce pak představují kapitoly 5 až 6, které se zaměřují na zabezpečení platebních karet nejprve z pohledu technologického a následně rozebírají postupy řešení problémů při zneužití platebních karet. V tomto směru bych rád vyzdvihl zejména institut finančního arbitra, který hraje významnou roli při řešení sporů v oblasti platebního styku a zejména při zneužití platebních karet.

Ke zpracování úkolu jsem využil metodu rešerše, analýzy, syntézy a částečně metodu komparace, která mi pomohla při zpracování historie platebních karet.

Práci jsem vytvořil pomocí odborných publikací a ověřených internetových stránek zaměřujících se na platební prostředky, ochranu spotřebitelů, finančnictví, právní ochranu držitelů elektronických platebních prostředků a na jiné oblasti dnešního platebního světa.

Elektronické platební prostředky

Pod pojmem elektronický platební prostředek se podle §15 odst. 1 zákona o platebním styku rozumí¹:

Prostředek vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě, při jehož užívání se zpravidla vyžaduje identifikace držitele osobním identifikačním číslem přiděleným vydavatelem nebo identifikace jiným způsobem. Peněžní hodnotou mohou být peněžní prostředky na účtu nebo úvěr poskytnutý vydavatelem. K identifikaci se vedle obecně známého čísla PIN (Personal Identification Number) může užívat heslo, podpis, průkaz totožnosti, ČNB nevyklučuje ani jiné metody, kupříkladu metody biometrické². Jako příklad této skupiny elektronických platebních prostředků lze uvést debetní a úvěrové platební karty s elektronickou funkcí a prvky přímého bankovníctví, jako je telefonické a internetové bankovníctví, homebanking apod³.

Elektronický peněžní prostředek je platební prostředek, který uchovává peněžní hodnotu v elektronické podobě a který je přijímán jako platební prostředek i jinými osobami než jeho vydavatelem⁴. Pozitivně formulovaná definice vyžaduje, aby všechny znaky elektronického peněžního prostředku byly naplněny kumulativně (elektronickým peněžním prostředkem proto není např. platební karta používaná při úhradě služeb výlučně v rámci společnosti, která ji vydala). Elektronický peněžní prostředek lze tedy popsat jako elektronické zařízení (nosič), na kterém je uchovávána peněžní hodnota v elektronické podobě, tedy elektronické peníze⁵. V současnosti lze elektronické peněžní prostředky rozdělit podle kritéria způsobu uložení peněz na elektronické peněžní prostředky:

- na samostatném nosiči, který musí držitel při transakci fyzicky předložit (karta, minikarta atd.)
- v paměti počítače, kdy přístup k uchované peněžní hodnotě a její používání probíhá prostřednictvím některé ze sítí pro přenos dat a informací.⁶

¹ Je otázkou, zda legální definice dokáže postihnout stále se proměňující nabídku služeb a produktů, spory se například vedou o produkty mobilních operátorů, jimiž lze platit i jiné služby u jiných smluvních partnerů. Blíže viz Úřední sdělení České národní banky č. 9/2004 ze dne 6. května 2004, příloha, komentář k § 15 odst. 4 zákona o platebním styku.

² viz Úřední sdělení České národní banky č. 9/2004 ze dne 6. května 2004, příloha, komentář k § 15 zákona o platebním styku

³ k těmto prostředkům blíže např. Řáda, M.: Je mobilní telefon nástrojem pro ovládání účtu? Bankovníctví, 4/2004, s. 28 a n.

⁴ Obsahově shodnou definici elektronického peněžního prostředku obsahuje § 2 odst. 2 zákona o bankách.

⁵ srovnej též Juřík, P.: „Chytré karty“ po 30 letech. Bankovníctví 9/2004, s. 8 a n.

⁶ Viz Úřední sdělení České národní banky č. 9/2004 ze dne 6. května 2004, příloha, komentář k §

1.1. Platební karta

Pojmem platební karta rozumíme:

- Elektronický platební prostředek (nástroj pro přístup k účtu)
- Elektronický peněžní prostředek (nositel finanční hodnoty)

Jinými slovy nástroj/prostředek k bezhotovostní platbě, výběru z bankomatu, ale může sloužit i jako nadstandardní cestovní pojištění nebo prostředek k dobíjení mobilních telefonů. Díky platební kartě můžeme využít bezplatné vstupy do letištních salónků, slevy a další služby (jedná se většinou o věrnostní karty, např. tzv. Gold card, Silver card). Tato karta je určena jak pro fyzické osoby, tak i pro podnikatele se svými firemními běžnými účty. Pojem platební karta označuje malou obvykle plastovou kartu s údaji identifikujícími jejího majitele. V nejširším pojetí se může jednat o jméno, příjmení, fotografii, podpis, magnetický proužek, ale i čip nebo třeba otisk palce. Pomocí karty je prováděna identifikace držitele karty a jeho autorizace ke vstupu, úhradě služeb či zboží a podobně.

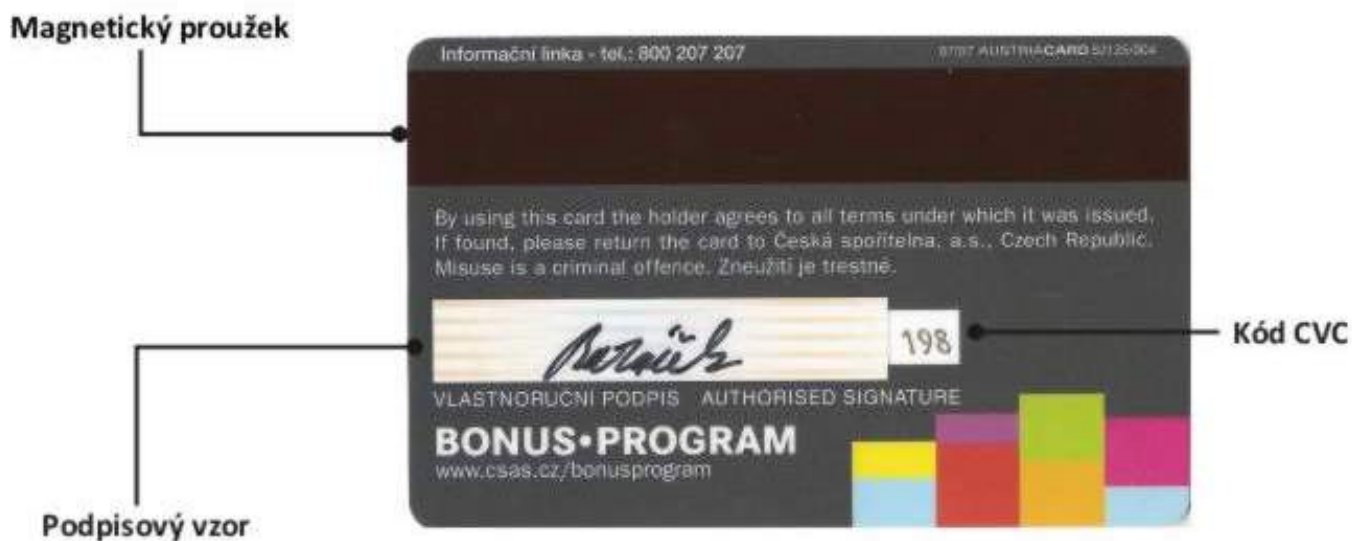
1.2. Popis a ochranné prvky platební karty

Platební karty jsou vyrobeny ze speciálních odolných plastů o rozměrech 82,5 x 54 mm. Hlavním a nejdůležitějším prvkem každé karty je její číslo, které je jedinečné. Platební karta se skládá zpravidla celkem z 9 důležitých částí (viz schéma platební karty). Pro platbu přes internet je důležitý zejména tzv. CVC kód (Card Verification Code). Slouží ke zvýšení ochrany před zneužitím při elektronickém převodu peněz. Je umístěn na zadní straně platební karty u podpisového vzoru.

Přední strana

Zadní strana

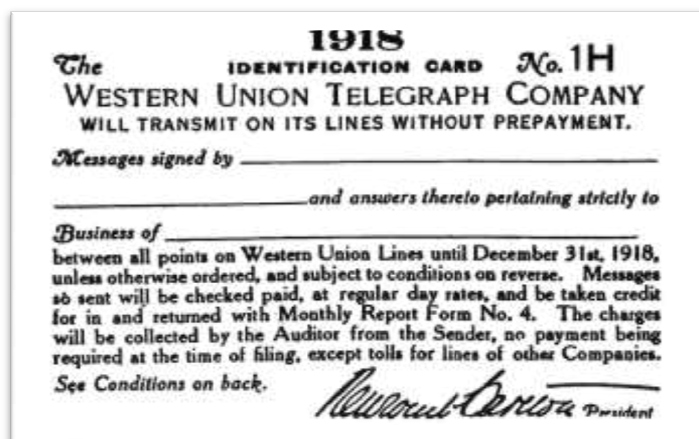
2. Historie platebních karet

Již řád templářů se dle některých informací snažil provozovat jakousi „sít bankomatů“ na určitých místech, převážně to byly církevní budovy, mohl majitel určitého certifikátu obdržet hotovost. Tyto operace byly možné zejména díky silné organizaci a velkému bohatství tohoto řádu.

První platební karty

První platební kartu na Světě vydala v r. 1914 americká telefonní a telegrafní společnost „Western Union Telegraph company“. Tato karta byla vyrobena z plechu a podobala se vojenským identifikačním štítkům. Umožňovala telefonovat a telegrafovat prostřednictvím svých

poboček a uhradit celou sumu až na konci zúčtovacího období (měsíce). Tímto paktem můžeme rozumět jakýsi krátkodobý obchodní úvěr.

Obrázek 1 - První Charge Card společnosti Western Union telegraph company, vyrobena roku 1914

Zdroj: Juřík, P.: Velká encyklopedie platebních karet

2.1. První večere aneb První víceúčelová platební karta

Důvodem vzniku prvních úvěrových karet byla nepříjemnost, která se stala Franku McNamarovi, kdy při jedné večeři v roce 1949 ve své oblíbené restauraci neměl u sebe hotovost, kterou by mohl účet zaplatit. Na základě této události se rozhodl založit dnes už velmi dobře známou organizaci Diners Club. Klub vydával svým členům úvěrové karty pro placení v restauracích, které s klubem uzavřely smlouvu. Klub ručil za závazky svých členů, splácel předložené účty a měsíčně zasílal

Obrázek 2 - Papírová Charge Card společnosti Diners Club z roku 1951

Zdroj: Juřík, P.: Velká encyklopedie platebních karet, 2006

svým členům výpis transakcí, které měl člen do 14 dnů uhradit. S touto službou byly také zavedeny první

poplatky, např. roční poplatek za vydání a správu karty. Poprvé kartičku DinersClub předložil McNamara symbolicky po večeři v oné restauraci, kde se v minulosti stala nepříjemnost se zapomenutou peněženkou (1950). Z tohoto důvodu je tento akt neodmyslitelně znám jako **First Dinner**.

Důvodem vzniku věrnostních karet byla (a je dodnes) snaha udržet si, popřípadě přilákat nové klienty. Způsob užívání těchto karet bylo zcela stejné, jako je tomu dnes, po předložení karty stačilo podepsat účet.

Rozvoj platebních karet zbrzdila hospodářská krize v r. 1929 a později i II. světová válka. Po válce se rozvoj platebních karet ubíral dvěma směry:

2.1.1. Univerzální platební karty

Jednotlivé sítě obchodů jsou propojeny s finanční společností (*Diners club, American express, JCB*)

1950 – První víceúčelová platební karta společnosti *Diners Club international*. Vynálezce kreditní karty a zakladatel této společnosti byl McNamara, pozdější ministr obrany USA a prezident Světové banky. V prvním roce – 200kusů karet přijímalo 27 restaurací a 2 hotely na newyorském Manhattanu.

1951 – 42 000 karet, 1 000 obchodních míst

1958 – Vstupuje na trh finanční společnost a cestovní kancelář *American Express*, během prvního získala 100 000 členů

2.1.2. Bankovní karty

Sítě obchodů jsou spojeny s bankovní společností, která komunikuje s jednotlivými bankami, které karty pro své klienty zřizují (*Eurocard, VISA*). Banky se o platební karty začaly zajímat koncem 40. let. První kreditní kartu vydala v r. 1951 newyorská banka *The Franklin National* zdarma prostřednictvím společnosti Diners Club, úvěr měl splatnost 30, 60 a 90 dnů. Během několika let vydávala karty stovka bank, z počátku však měly ztráty, polovina vydávání zastavila.

1954 – *Bank of America* provedla rozsáhlou analýzu programů v oblasti platebních karet.

1958 – Zahájen pilotní projekt *Bank of America*, vznik karty „*Bank Americard*“, provize z obrátu činí 6%, roční poplatek za zřízení karty je roven 25 USD.

Karty nesly název systému – *Bank Americard*, později na základě tlaku ostatních bank, aby nenesly název konkurenta byly vytvořeny dvě sdružení: *Visa USA* a *Visa International*.

60. léta

Dochází ke značným technologickým inovacím, avšak kartové projekty měly chyby – banky neověřovaly totožnost klienta, klientům zasílaly i více karet podle toho, z kolika získaných databází měly jeho adresu, karty posílaly bez žádosti, třeba i dětem, a tak vykazovaly velké ztráty, které činily až 115, 5 mil. USD. V Japonsku byla vydána první kreditní karta společností Nippon Diners Club. (1961)

Počáteční problémy:

- Úvěrová delikvence (22%),
- Ostatní banky začaly napodobovat *Bank of America*, v r. 1966 vznikla asociace *Interbank Card Association (ICA)*, jejímž úkolem bylo zabezpečovat autorizaci, clearing⁷ a zúčtování transakcí.

1964 – Ve Švédsku byla založena společnost Eurocard jako protiváha American Express

1966 – Bank Americard proniká do Evropy

1967 - *Bank of America* se snažila nabízet kartový program ostatním bankám, ty získaly možnost šetřit náklady a používat licenční systém.

1968 - členem *ICA* se stala první zahraniční banka (z Mexika)

- Z nich později vznikla dnešní asociace *Mastercard*.

1968 – Vzniká *JCB (Japonsko)*,

70. léta

Obrázek 3 – Ukázka platební karty Signia,
zdroj: Juřík, P.: Velká encyklopedie platebních karet, Pavel Juřík, 2006

⁷ Proces výměny údajů o finanční transakci mezi acquirerem a vydavatelem k umožnění zaúčtování transakce na účet držitele karty a reconciliace pozice člena asociace k vypořádání.

V této době zaznamenáváme první použití magnetického proužku jako nositele klientových dat. Tato technologie byla vynalezena už v roce 1878, avšak až společnost IBM ho dokázala aplikovat tak, aby byl schopen nést stacionární data o klientovi. Dochází ke značnému nárůstu bankomatů a platebních terminálů.

80. léta

Od počátku 80. let se stává trh platebních karet stále nasycenějším a karetní společnosti tak musí přicházet na trh s novými konkurenceschopnějšími produkty. Z tohoto důvodu přichází inovace karetního světa. Firmy zavádějí nové produkty, jako jsou například zlaté karty pro vážené klienty, Business SilverCard nebo funkci „Cashback“⁸. Tato funkce zaručovala 1% slevu z každého nákupu. Během jednoho roku získal tento projekt v USA 12 milionů klientů. Dále jsou zaváděny debetní karty k běžnému účtu a celkový počet karet se vyšplhal ke 2 miliardám kusů.

90. léta

Obecně v 90. letech se mění strategie kartových společností se zaměřením na střední a mladší vrstvy.

1991 - Eurocard a MasterCard společně zavádějí první globální debetní kartu pod názvem Maestro.

1992 - V bývalém východním bloku se objevuje první síť bankomatů. V Československu ji zprovoznila Komerční banka.

1994 - EUROPAY představila první tzv. „více než platinovou kartu“, která nesla název „Signia“. Později získala pojmenování „**World Signia**“, která byla prestižnější než jiné platinové karty s širší nabídkou exkluzivních služeb.

2.2. Počátky platebních karet v ČR

⁸ neboli navrácení finanční hodnoty

Na český trh přišly platební karty až mnohem později. První platební karta na našem území byla vydána **v roce 1988 Živnostenskou bankou** jako dispoziční karta k tuzexovému účtu. Od poloviny roku 1989 vydávala Česká státní spořitelna svým klientům ke sporožirovým účtům karty k výběru z bankomatů. Kreditní a

charge karty přišly o dost později. V roce 1998 zahájilo činnost české zastoupení Diners Club a začalo nabízet svoji charge kartu. V tomtéž roce

nabídla kreditní kartu Česká spořitelna, šanci dostali ale jen vybraní zákazníci s prověřenou „historií“. Roky 2001 a 2002 jsou pak označovány za skutečný start kreditních a charge karet u nás. Ruku v ruce s těmito kartami přišel i rozmach nejrůznějších nákupních karet.

Obrázek 4 - Ukázka první platební karty v české republice, vydané Živnostenskou bankou r. 1988

Zdroj: Velká encyklopedie platebních karet, Pavel Juřík , 2006

Na začátku 90. let, částečně z podnětu ČNB, vznikaly v bankách útvary, které se začaly společně zabývat jednotným mezinárodním systémem placení. Již v této době provozovala svůj vlastní systém bankomatů Česká spořitelna. Šlo ovšem pouze o systém off-line, který umožňoval výběr hotovosti. V roce 1991 vzniklo Mezibankovní sdružení pro platební karty, mezi jehož zakladatele patřily: ČSOB, Komerční banka, Investiční banka, Agrobanka, Tatrabanka a Všeobecná úvěrová banka.

3. Druhy platebních karet

Platební karty lze dělit z podle několika hledisek:

- způsobu zúčtování
- způsobu provedení
- použitelnosti
- technologie
- vydávající asociace

3.1. Karty podle způsobu zúčtování

Základním kritériem při členění karet je tzv. **způsob zúčtování**, podle kterého můžeme platební karty rozdělit na:

3.1.1. Debetní karty

Jedná se o kartu, kterou lze platit u obchodníka nebo vybírat z bankomatu, pokud je na účtu, ke kterému byla karta vydána, dostatek peněz. K zúčtování dochází většinou chvíli po provedené transakci maximálně několik dní či týden. Banka odečte danou sumu přímo z účtu klienta. S tímto typem platební karty je někdy umožněn též kontokorentní úvěr.

Kontokorent je bankovní služba sjednaná k běžnému účtu, která klientovi dovoluje čerpat z účtu peníze i v případě, že na účtu nemá dostatečnou hotovost. Banka tedy klientovi v takovém případě operativně potřebné finanční prostředky propůjčí a klient smí „jít do mínusu“. Běžný účet se sjednaným kontokorentem se označuje jako **kontokorentní účet**. Kontokorentní úvěr je jedním z nejdůležitějších a nejběžnějších krátkodobých úvěrů. Velmi důležité jsou náklady na tento úvěr. U většiny bank se výše nákladů pohybuje pod hranicí patnácti procent. To je zásadní odlišnost od karty kreditní.

Hlavními parametry kontokorentu jsou:

- **úvěrový limit** - tedy maximální částka, kterou banka klientovi tímto způsobem půjčí,
- **úroková sazba** - tedy cena takto vypůjčených peněz
- **poplatky** - za sjednání a vedení kontokorentu
- **splátka** - u této služby není obvykle stanovena pevná částka, klient je však povinen v určité době (zpravidla jeden rok) úvěr splatit, dostat se s účtem do „plusu“.

Tato služba se stala v posledních letech významným fenoménem v oblasti reklamních témat jednotlivých bank. Banky se předhánějí ve výši stanoveného limitu a snaží se tak nalákat nové klienty.

3.1.2. Kreditní karty

Kreditní karta je na první pohled stejná jako klasická debetní karta. Navíc je k ní ovšem přidělen úvěrový limit, který umožňuje platit či vybírat hotovost i v případě, že nedisponujete dostatečnými prostředky na účtu. K zúčtování dochází až po určité bankou stanovené době. Úvěr se čerpá prostřednictvím revolvingového⁹ úvěrového limitu, který se obnovuje automaticky po splacení dlužné částky. Banky stanovují minimální výši splátky úvěru (obvykle 5 - 10 % z dlužné částky) a úvěrový limit podle bonity klienta¹⁰.

Obvyklé podmínky získání karty:

- **Věk minimálně 18 let**
- **Občanství ČR**
- **Výpis čistého měsíčního příjmu**

Banky obvykle vyžadují tyto doklady:

- **občanský průkaz a druhý doklad totožnosti** (cestovní pas nebo rodný list)
- **doklady k ověření bydliště** (např. doklad o zaplacení nájmu, účet za telefon, výpis z účtu)
- **doklady k ověření příjmu** (potvrzení o výši měsíčního příjmu, která se může u jednotlivých bankovních domů lišit) nebo živnostenský list a daňové přiznání za poslední rok (právnícká osoba a fyzická osoba podnikatel)

Pokud klient žádá o kreditní kartu, musí mít v některých případech u banky, která tuto kartu vydává, veden účet. V těchto případech potom mohou být splátky úvěru přímo inkasovány z tohoto účtu. Jiné kreditní karty naopak nejsou vázány na vedení účtu. Kreditní karty se mohou používat buď pouze na území ČR, nebo i v zahraničí. Poplatky za mezinárodní karty bývají ale vyšší než u karet domácích.

⁹ revolvingový úvěr je krátkodobý úvěr s možností obnovování

¹⁰ neboli finanční uzpůsoblosti klienta splácet dluh

Výhody kreditních karet:

- **Neustálý přístup k finanční rezervě** - na plánované i neplánované finanční výdaje
- **Jednoduché a rychlé použití** - kartou lze platit v obchodech, vybírat hotovost
- **Bezúročné období** - pokud celou půjčenou částku splatíte ve stanoveném časovém intervalu (většinou 45 dní) neplatíte žádné úroky
- **Doplňkové služby** - ke kartě zdarma různé druhy pojištění (cestovní, úrazové, proti ztrátě karty apod.), bonusové slevové programy

Nevýhody kreditních karet:

- **Vysoké úroky z úvěru** - pokud částka není splacena v bezúročném období, má kreditní karta jedny z nejvyšších úroků ze všech úvěrových produktů finančního trhu
- **Nevýhodné výběry hotovosti** - bezúročné období se většinou nevztahuje na výběry hotovosti
- **Dostupnost** - banky mají často vysoké bonitní požadavky na vydání kreditní karty (především embosované¹¹)

Platnostkarty

Kreditní karta, stejně jako debetní karta, je většinou vydávána na dobu určitou. Tato doba se pohybuje zpravidla od jednoho do tří let. U karet, které jsou vydávány přímo splátkovou společností, může být platnost karty neomezená. Pokud platnost karty vyprší, může si klient nechat vystavit novou.

Tabulka kreditních karet vydávaných v ČR

Společnost	Název karty	Úroková sazba	Úvěrové limity	Typ karty	Bezúročné období
Kreditní karty vydávané v ČR s největší úrokovou sazbou					
CITIBANK	O2 Citi	2,20%	12 - 100 tis Kč	MasterCard	55 dní
CITIBANK	Citibank kreditní karta Classic	2,20%	12 - 100 tis Kč	MasterCard	55 dní
RAIFFEISENBANK	VISA Extra	2,09%	10 - 150 tis Kč	VISA Extra	45 dní
Kreditní karty vydávané v ČR s nejmenší úrokovou sazbou					
LBBW Bank CZ	Kreditní karta LBBW Bank	1,54%	10 - 150 tis Kč	MasterCard	50 dní
KOMERČNÍ BANKA	Kreditní karta MasterCard	1,58%	30 - 250 tis Kč	MasterCard	45 dní
UNICREDIT BANK	Prestižní kreditní karta	1,33%	10 - 250 tis Kč	Visa Gold	45 dní
VOLKSBANK CZ	Kreditní karta VISA Classic	1,59%	15 - 100 tis Kč	VISA Classic	45 dní

¹¹ blíže viz kapitola 5. Druhy platebních karet

3.1.3. Charge karty

Tyto karty fungují obdobně jako kreditní karty. Charge kartou však nelze nakupovat na úvěr. Při zúčtování, které je také stanovené k určitému datu (obvykle 14 - 30 dní), je nutné splatit jednorázově celou dlužnou sumu. Z čerpané částky není účtován žádný úrok.

3.1.4. Nákupní úvěrové

Jedná se o kreditní karty, které však vydávají nebankovní instituce. Nejznámějšími splátkovými společnostmi u nás jsou Cetelem (karta Aura), GE Capital Multiservis (karta O.K.) a Homecredit (karta Yes). Pomocí nákupní úvěrové karty čerpáte tzv. revolvingový úvěr, kdy je klientovi poskytnut určitý finanční rámec, ke kterému je pevně stanovena minimální výše měsíční splátky (procentem z úvěrového rámce). Klient je tak nucen splácet každý měsíc určitou sumu peněz, bez ohledu na výši vyčerpaného úvěru, avšak úrok je počítán ze skutečně půjčených prostředků. Držitel této karty může zaplatit vyšší sumu, než je minimální stanovená částka. Předčasné splacení není u společností tohoto typu nijak zpoplatněno.

3.2. Karty podle způsobu provedení

Na základě toho kritéria můžeme karty rozdělit na:

Embosované – jedná se o platební karty s tzv. reliéfním (plastickým) písmem. Karty umožňují nakupovat i v prodejnách, které **nejsou** vybaveny elektronickým terminálem. Obchodník používá tzv. off-line imprinter (žehlička - mechanický snímač), který sejme otisk všech údajů vyražených na kartě a zákazník údaje potvrdí svým podpisem. Tento způsob platby se nazývá off-line transakce. Obchodník má ovšem právo provést tzv. hlasovou autorizaci, což je ověření zůstatku na účtu pomocí telefonu (on-line ověření zůstatku). Na základě toho pak obchodník zúčtuje platbu.

Obrázek 5 Manuální imprinter,
zdroj: www.bankovnikarty.cz

Elektronické – nejčastěji používané karty. Banky je většinou vydávají k účtu zdarma. Jsou určeny především k výběrům z bankomatu a pro platby u obchodníků, kteří mají elektronický platební terminál (tzv. POS terminál), jenž umožňuje on-line ověření zůstatku na účtu.

Obrázek 6 Ukázka POS terminálu, zdroj: <http://www.made-in-china.com/image>

3.3. Karty podle použitelnosti

Platební karty podle použitelnosti dělíme na:

- **domácí (tuzemské) karty** - pro výběr v bankomatech a platbu v obchodech v zemi, kde byla karta vydána. Banky však od jejich vydávání v posledních letech již upouštějí díky celkovému nárůstu zahraničních plateb.
- **mezinárodní karty** - rozšířená platnost karty nejen pro tuzemsko, ale i pro zahraničí.

3.4. Karty podle vydávající asociace

Mezi nejznámější vydavatele platebních karet patří společnosti: Europay, VISA, JCB, Diners Club, American Express. Vzhledem k rozsahu studie bylo toto téma z obsahu práce vypuštěno.

3.5. Karty podle technologického zabezpečení

Podle tohoto kritéria dělíme karty na: *čipové karty*, *magnetické karty*, *hybridní karty*. Bližší informace o jednotlivých typech viz kapitola: **7.1. Bezpečnostní a identifikační prvky na kartě**

4. Profil ČR v oblasti platebních karet

Na trh bankovních karet vstoupilo celkem v roce 2006 14 bank, v roce 2007 přibyla polská BRE Bank S.A. složka. Kromě toho se vydáváním karet zabývá řada nebankovních subjektů, které vydávají karty úvěrové.

České banky se aktivně podílejí na rozvoji platebního styku a platebních karet v EU v rámci projektu Single Euro Payments Area¹² (SEPA) prostřednictvím členství v České bankovní asociaci¹³ (ČBA) a Sdružení pro bankovní karty (SBK). Od r. 1998 banky začaly vydávat také karty kreditní, generující vyšší výnosy než karty debetní, jejichž přínos spočíval ve snížení bankovních nákladů a naopak zvýšení komfortu klientů. V posledních letech se tento platební prostředek čím dál více využívá jako účinný prostředek bezhotovostního placení. O rychlosti rozvoje platebních karet v České republice napovídají následující tabulky a grafy, uvádějící souhrnné informace.

4.1. Bankomaty v ČR

Jedním z ukazatelů vyspělosti infrastruktury bankomatů je počet bankomatů na milion obyvatel, v roce 2007 bylo dosaženo počtu 360 bankomatů/mil. obyvatel. Objem výběru hotovosti z bankomatů se vyvíjel mnohem prudčeji, než nárůst počtu transakcí, tedy rostla průměrná částka výběru: z 2 105 Kč (v roce 2000) na 3 500 Kč (v roce 2007) na osobu. Na nárůst mělo bezpochyby vliv zavedení vyšších poplatků za výběr hotovosti (obzvláště v bankomatu provozovaném jiným provozovatelem než vydávající bankou).

Charakteristika transakcí v bankomatech v ČR

ATM	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet bankomatů	1 909	2 350	2 669	2 850	2 892	3096	3600
Počet výběrů (mil.)	96,291	108,249	116,825	126,816	133,508	146,005	152,098
Objem transakcí celkem (mil.)	233 991	292 493	352 253	401 818	447 277	510 310	554 990

Tučně zvýrazněné hodnoty znázorňují největší nárůst oproti předchozímu roku¹⁴.

¹² neboli „Jednotná oblast pro platby v eurech“, je projekt vytvoření evropské oblasti s takovou finanční infrastrukturou, která by umožňovala bezhotovostní převod peněz v Eurech stejným způsobem a za stejných podmínek, ať se jedná o platbu vnitrostátní nebo mezinárodní

¹³ dobrovolné sdružení právnických osob podnikajících v peněžnictví a v oblastech úzce navazujících.

¹⁴ Dále viz příloha č. 1

4.2. Platební terminály v ČR

Počet platebních terminálů v závislosti na počtu obchodních míst

	2003	2004	2005	2006	2007
Počet platebních terminálů	31 678	37 394	44 661	41 875	50 529
Počet obchodních míst	48 723	51 393	54 667	53 265	54 340

Tučně zvýrazněný rok 2003 znázorňuje rok, ve kterém byl největší počet obchodních míst bez bankovních terminálů¹⁵.

Obchodní místa s platebními terminály můžeme dále rozdělit podle typu přijímacího zařízení na základní dva druhy: *s imprinterem a POS terminálem*.

Počet jednotlivých druhů platebních terminálů

Acquiring - Provozovny	2003	2004	2005	2006	2007
Počet akceptačních míst	48 723	51 393	54 667	53 265	54 340
Počet provozoven, vybavených pouze imprinterem	17 081	13 618	11 367	12 678	8 958
Počet provozoven vybavených POS terminály	31 678	37 394	42 909	41 875	45 539

Tabulka znázorňující celkový objem transakcí v závislosti na celkovém počtu transakcí

ISSUING - TRANSAKCE	2003	2004	2005	2006	2007
Počet transakcí celkem	67 652 432	84 790 403	99 756 686	116 890 828	137 899 579
Objem transakcí celkem (v tis.Kč)	77 588 299	93 885 100	114 584 198	133 746 846	155 530 892

4.3. Platební karty

Platební karty zaznamenaly v posledních značný úspěch v několika ohledech. O procentuálním zastoupení jednotlivých druhů hovoří následující tabulka¹⁶.

Druhy platebních karet

Platební karty	2003	2004	2005	2006	2007
Debetní karty	5 829 857	5 873 728	6 418 446	6 603 621	6 974 147
Kreditní karty	203 274	372 933	614 542	885 266	1 212 401
Charge karty	335 269	327 115	357 369	376 340	436 576

¹⁵ dále viz příloha č. 1

¹⁶ O procentuálním podílu každého typu karet na českém trhu vypovídá příloha č. 1

Souhrnná charakteristika platebních karet ČR v porovnání s Velkou Británií a Francií za rok 2007¹⁷

	ČR	%	VB (2005)	%	Francie (2005)	%
Počet bankovních karet	8,6 mil		141,6 mil.		51,2 mil.	
Počet plateb/kartu/rok	18,4	48,9	43,8	70	103,5	80
Počet výběrů hotov/kartu/rok	17,6	51,1	18,4	30	25,3	20
Počet plateb	0,159 mld.	48,9	6,2 mld.	70	4,98 mld.	80
Počet výběrů	0,152 mld.	51,1	2,6 mld.	30	1,29 mld.	20
Objem plateb (Kč)	0,190 mld.	25,5	€ 470 mld.	67	236,8 mld.	72,7
Objem výběrů (Kč)	0,554 mld.	74,5	€ 232 mld.	33	88,6 mld.	27,3
Průměrná platba (Kč)	1 194		75 € (2100 Kč)		47,60 € (1370 Kč)	
Průměrný výběr (Kč)	3 500		90 € (2520 Kč)		68,50 € (1986 Kč)	

Z tabulky je zřejmé, že na rozdíl od dvou vyspělých západoevropských ekonomik je v ČR vyšší podíl hotovostních výběrů, a to co se týče jejich počtu, tak i průměrné částky, oproti bezhotovostním platbám. V posledních letech se však významně projevuje tendence nárůstu plateb kartami, což je významně podmíněno nárůstem platebních terminálů.

Způsob, jakým jsou používány bankovní karty v ČR v porovnání se světovým trendem, uvádí následující tabulka. Poukazuje na faktor, že navzdory pozitivnímu růstu, si spotřebitelé v Česku na platby kartami za nákupy zboží a služeb zvykají velmi pomalu a objem plateb je 3x menší než objem výběrů hotovosti¹⁸.

	Objem bezhotovostních plateb	Objem výběrů hotovosti
svět	65%	35%
Česko (2007)	25%	75%

Licenční oprávnění od mezinárodních karetních asociací k uzavírání smluv na akceptaci platebních karet v ČR mají banky:

Česká spořitelna a.s.

ČSOB

Unicredit bank

Komerční banka, a.s.

Raiffeisenbank

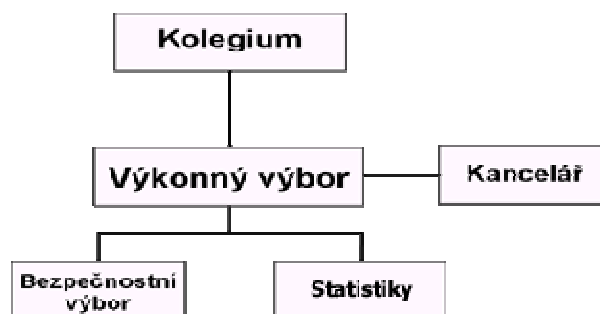

¹⁷ Zdroj: www.bankovnikarty.cz

¹⁸ Zdroj: tamtéž

4.4. SBK – Sdružení bankovních karet

SBK je sdružení pro bankovní karty se zájmovým sdružením právnických osob – bank, příp. i jiných organizací. Hlavní náplní je rozvoj platebních karet v České republice a koordinace prací souvisejících s tímto rozvojem. V zájmu svých členů jedná s tuzemskými i mezinárodními organizacemi v oblasti platebních karet. Tato organizace působí na území České republiky od roku 1992. V rámci SBK byl na podzim roku 1997 založen Bezpečnostní výbor SBK, který sdružuje pracovníky bank a dalších institucí a organizací zabývajících se řešením podvodných transakcí. Výši finančních ztrát, které vznikly bankám nebo obchodníkům v ČR, se zmíněnou a včasnou spoluprací se daří v mnoha případech významně snížit.

Členství v SBK

Sdružení pro bankovní karty má podle Stanov dva druhy členství. Řádným členem se může stát pouze peněžní ústav. Členy přijímá Kolegium sdružení, které se schází 2x ročně a v němž mají zastoupení všichni členové. Hlasovat mohou pouze řádní členové, počty jejich hlasů jsou závislé na podílu na trhu, který se stanovuje k předchozímu roku. Kolegium volí na dvouleté období 7 členů výkonného výboru, kteří ze svých řad zvolí předsedu a místopředsedu.

Výkonný výbor: Citibank a.s., Česká spořitelna, a.s., ČSOB, GE Money Bank, Komerční banka, a.s., Raiffeisenbank, a.s., UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

4.4.1. Činnost SBK

Technologie

V této oblasti je aktuální zejména konverze dosavadní technologie záznamu dat na magnetickém proužku na technologii mikroelektronického čipu podle standardu EMV (Europay/MasterCard/Visa). Členské banky SBK uzavřely dohodu, podle níž bude pro nově vydávané čipové karty povinné používání PIN při všech transakcích a v domácím provozu

nebude povoleno záložní použití magnetického proužku. Smyslem této dohody je dosažení maximální dostupné bezpečnosti u přechodně používané hybridní verze obou technologií na kartě. V technologické oblasti se SBK řídí doporučeními a pravidly Evropské rady pro platební styk (European Payments Council)

Bezpečnost

Sdružení, které již od počátku svého vzniku kladlo velký důraz na zajištění bezpečnosti platebních karet u nás, je významným partnerem pro Policii ČR a bezpečnostní útvary platebních systémů. Od roku 1993 pravidelně organizuje setkání expertů v této oblasti ve spolupráci s mezinárodními platebními systémy MasterCard Europe, VISA EU, American Express a Diners Club.

Legislativa

SBK je akceptovaným partnerem ČNB a Bankovní asociace při tvorbě a připomínkování návrhů zákonných norem (zákon o bankách, zákon o platebním styku atd.) v oblasti platebních karet a elektronických platebních prostředků.

Statistické ukazatele

SBK je mimo platební systémy jedinou organizací v ČR shromažďující statistické údaje o platebních kartách na trhu ČR.

Edukativní činnost

SBK se podílí i na organizaci specializovaných odborných školení, pořádaných platebními systémy pro členské banky na českém trhu. SBK dále vydává odborný čtvrtletní magazín Cardmag o platebních kartách.

5. Zabezpečení platebních karet proti zneužití

Podobně jako je tomu u ostatních platebních prostředků (mince, bankovky), i platební karty se staly terčem mnoha podvodů. Proto bylo určeno několik ochranných prvků na kartě i mimo ni. Ochranu platební karty, která zabezpečuje bezpečné užívání platební karty, jako elektronického platebního prostředku můžeme rozdělit na následující části:

- **identifikační a bezpečnostní prvky na kartě**
- **ověření totožnosti držitele karty**
- **výběr vhodných klientů**
- **ověření oprávněnosti obchodního místa kartu přijmout**
- **ověření správnosti a platnosti karty**

5.1. Bezpečnostní a identifikační prvky na kartě

Každá platební karta má různé stupně ochrany proti zneužití. Na základě této skutečnosti jsme schopni rozdělit ochranné prvky na kartě na základní **dva typy: prvky**, které můžeme snadno ověřit v místě kontroly. Pro kontrolu není nutné zvláštní školení a nevyžaduje se speciální technické zařízení. Mezi tyto prvky řadíme např. fotografii držitele karty, podpis. Druhým typem identifikačních prvků na kartě jsou **prvky**, které slouží k ověření platnosti karty. Těmito prvky jsou: čip, magnetický proužek, grafické provedení, hologram, ochranné značky – symbol MC (společnosti MasterCard), flyingV (společnosti Visa), popřípadě číselný kód CVV¹⁹, CVC²⁰ aj.

Na základě ochranných prvků dělíme karty na základní tři typy:

- **karta s magnetickým proužkem**
- **čipová technologie**
- **hybridní karta**

7.1.1 Magnetické karty

Historie platebních karet sahá přibližně do počátku 70. let. Tento druh byl a stále je majoritním bezpečnostním prvkem v oblasti platebních karet. Magnetické karty obsahují na zadní straně karty magnetický proužek, který slouží jako médium pro záznam identifikačních údajů při elektronických transakcích. Tento proužek je definován normou ISO 7811 (ČSN EN 27 811/2). Je složen ze tří stop, přičemž u každé z nich je přesně určená struktura dat a účel

¹⁹ Card Validation Value / Hodnota ověření karty. Název pro kontrolní kód používaný asociací VISA.

²⁰ Card Validation Code / Kód ověření karty. Název pro kontrolní kód používaný asociací MasterCard.

použití (např. jedná-li se o vnitrostátní či mezinárodní off-line nebo on-line transakci)

Rozdělení magnetického proužku:

Stopa 1 – obsahuje 79 znaků, číslo karty (18 číslic), jméno držitele (26 alfanumerických znaků)

Stopa 2 – slouží zejména pro on-line transakci, obsahuje tzv. bezpečnostní data sloužící k autorizaci držitele a karty, dále data o povolených transakcích, tzv. servisní kód

Stopa 3 – slouží zejména pro off-line transakce, oproti ostatním dvěma lze obsah této paměti přepisovat. Je zde obsažen parametr, který slouží k ověření kódu PIN. Dále je zde uložen kód země, měnová jednotka, výše finančního limitu a další důležité funkce. Celkový počet numerických znaků může být až 107.

7.1.2 Čipové karty

Historie čipových karet

S první myšlenkou čipových karet přišli již v roce 1970 dr. Kunikate Arimura a Jules K. Ellingboe. Avšak tento patent neuspěl a nenašel širší využití u budoucích uživatelů. V roce 1972 získal patent na „samojistící kartu“ s pamětí využívající mikročip Francouz Roland Moreno, který od té doby patentoval několik set vynálezů v této oblasti. Tímto získal na rozdíl od svých předchůdců zájem francouzských bank. Prvním úkolem bylo získat výrobce čipových karet, kterým se posléze stala francouzská firma Bull. V roce 1979 vyrobila tato firma první kartu s jednočipovým mikročipem. Francie se díky tomuto stala průkopníkem technologie čipových karet. Později se uskutečnil projekt v okolí Remeše, který byl financován francouzskou vládou. Výsledkem tohoto projektu byl přechod na tzv. hybridní karty (čip + magnetický proužek) v roce 1992. Díky zavedení čipů klesly ve Francii podvody s platebními kartami v letech 1987-89 více než 10 krát.

V České republice se první čipová karta objevila teprve v prosinci 2002 u Komerční banky. V dubnu 2003 následovala ČSOB.

Čipová karta

Smart Card nebo Integrated Circuit Card (ICC) je zatím obvykle karta hybridní, což znamená, že kromě magnetického proužku, který se na kartě využívá již mnoho let, obsahuje karta zabudovaný mikroprocesor, do něhož lze uložit důležitá bezpečnostní data (např. k ověření osobního kódu klienta). Magnetický proužek na takto zhotovené kartě slouží k použití i v místech, kde zatím není možné čipovou technologii využít. Podmínkou obecné

aplikovatelnosti technologie je mezinárodní standardizace. Asociace Europay, MasterCard a Visa společně vytvořily nezbytný standard EMV a založily společnost EMVCo pro jeho správu a rozvoj.

Nevýhodou

čipových karet jsou podstatně vyšší náklady jak na výrobu, tak na provoz této technologie v praxi v porovnání s magnetickým proužkem. Tato fakta hrají hlavní roli při rozhodování, zda čipovou technologii zavést, či nikoliv. V tomto směru se rozchází přístup EU a USA, kde u amerických bank ztráty z podvodů nepřesahují 1% provozních nákladů, a jsou tak akceptovatelné. Opakem k této skutečnosti je situace v regionu Asia Pacific, kde si problémy s vysokým počtem podvodů vynutily podporu centrální banky. Další nevýhodou čipových karet je možné zhotovení padělku s daty z magnetického proužku a následné zneužití těchto dat v nečipovém prostředí. Veškerá ochrana čipových karet závisí na způsobu probíhající transakce. V případě že čipová technologie není použita jak na platební kartě, tak v akceptačním zařízení (ATM, POS) nemůže být efekt čipu nikdy 100%. Problematika bezpečnosti platebních karet je mezinárodně sjednocena normou ISO 10202 (ČSN ISO 10202) Karty pro finanční transakce ²¹.

Podle hlavního kritéria rozlišujeme čipové karty na:

- **kontaktní**
- **bezkontaktní**

Kontaktní karty

Tento druh je nejběžnějším typem čipových karet. Je založen, jak už název napovídá, na elektrickém kontaktu, který se nachází na okraji karty, pomocí něhož karta komunikuje s okolím (elektronická čtečka)

Kontaktní karty dělíme na:

Paměťová karta (Memory card)

Je používána především tam, kde není hlavní prioritou bezpečnost. Funkce jsou naprogramované už od výrobce. Její výroba je v porovnání s ostatními kartami levná.

Paměťová karta s autentizační logikou (Hard-Wired Logic card)

Ochrana této karty je zvýšena požadavkem na vložení tajného kódu, který potvrzuje právo na přístup k datům uložených v paměti. Funkce této karty se určují při výrobě.

Mikroprocesorová karta (Microprocessor Card)

²¹ Bezpečnostní architektura systémů finančních transakcí využívajících karty s integrovanými obvody, která definuje pojmy a metodiku v této oblasti

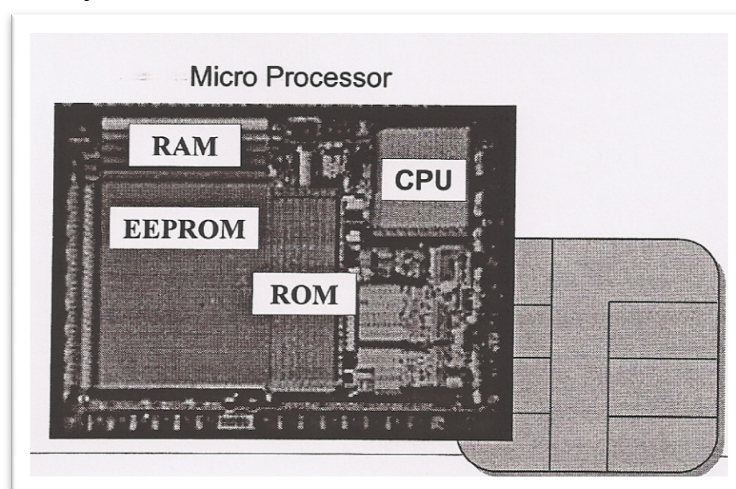
Jinými slovy karta s tzv. aktivní inteligencí. Z pohledu bankovního sektoru je to nejběžnější druh platebních karet. Vnitřní paměť těchto karet dělíme do několika kategorií, které mají specifickou funkci a jsou jim přiřazeny jednotlivé aplikace. Čip na těchto kartách je velmi podobný těm, které jsou uložena v našich osobních počítačích, tento čip ovládá data uložená na kartě pomocí karetního operačního systému (COS) na základě ověření oprávnění daného subjektu. Programové vybavení karty je schopno odhalit neautorizovaný přístup k datům, které v takovém případě kartu zablokuje nebo smaže veškerá data a programy. Na rozdíl od jiných operačních systémů řídí tento systém přístup do paměti pouze jedné karty, což umožňuje využívat rozmanitější funkce a odlišné aplikace na kartě. Právě tyto další „produkty“, které jsou možné na kartu naprogramovat, se staly v posledních letech marketingovým tahem většiny bankovních subjektů.

Schéma mikroprocesorové karty

Mikroprocesorová karta může připomínat malý počítač, který se skládá z několika prvků:

Vstup/Výstup (input/output) – tato část spojuje čip s okolním světem. Díky kontaktům na této jednotce dochází k veškerému přenosu dat

(komunikaci) a zdroje elektrického napětí.

Obrázek 7 Schéma mikroprocesorové karty
zdroj: SBK (Sdružení pro bankovní karty)

Paměť ROM (Read Only Memory) – V tomto bodě je uložen operační systém karty. Tato funkce je naprogramovaná již od výrobce a nelze ji v budoucnu dodatečně změnit. Z bezpečnostních důvodů bývá paměť ROM uložena v nejnižší vrstvě celého čipu.

Paměť RAM (Random Acces Memory) – používá se k uložení výpočtů ověřujících vstupní kódy. Tato data se neprodleně smažou po odpojení od zdroje napětí.

Paměť EEPROM (Electrically Erassable Programmable Read Only Memory) – slouží k uložení programů a parametrů používaných pro jednotlivé aplikace (platební karta, věrnostní karta apod.). Paměť je možné kdykoliv během své životnosti smazat, respektive na ní nahrát nové programy. Mezi informace uložené v této paměti patří:

- volně přístupné údaje (identifikační číslo čipu, číslo karty, jméno držitele karty)
- utajené údaje (bezpečnostní klíč, digitální podpis, finanční limity klienta, PIN klienta aj.)

Centrální řídicí jednotka (Central Processing Unit – CPU) – je řídicí jednotka celého mikroprocesoru.

Bezkontaktní karty

Každá karta proto, aby mohla být plně funkční, musí komunikovat s okolím. Stejně jako karty kontaktní i karty bezkontaktní komunikují s okolím, avšak nikoliv pomocí fyzického kontaktu, nýbrž pomocí bezdrátového přenosu dat - pomocí radiové frekvence. Jedná se v prve řadě o karty do klubových podniků, v dopravě na nákup a placení jízdného. Hlavní výhodou těchto karet vůči kartám kontaktním je jejich rychlost při autentizaci. Tato skutečnost nabírá na významu při placení zvláště malých částek. Naopak za slabé stránky bezkontaktních karet patří omezené metody šifrování a nižší uživatelská paměť.

Vault card

Jedná se speciální typ hybridní karty, který není praktický rozšířen. Byl vyvinut firmou CardLogix. Její ojedinělost spočívá v autentizaci, kdy si držitel může pomocí PIN přímo na kartě (off-line) rozhodnout, která část karty – čip nebo proužek popř. oba – má provést další transakční kroky.

7.1.3 Hybridní karty

Bezpečnost této karty je založena na kombinaci ochranných prvků u dvou výše uvedených druhů karet. Tzn., že obsahují čip i magnetický proužek. Tato karta tedy má výhody obou předchozích karet. Lze ji použít na všech obchodních místech a navíc je bezpečnější. Z dříve zmíněného lze usoudit, že v budoucnu bude většina platebních karet vydávána jako hybridní.

5.2. Ověření totožnosti držitele karty

Způsoby jak můžeme ověřit totožnost klienta (držitele platebního prostředku) jsou následující:

- identifikační prvky: heslo, PIN (Personal Identification Number), podpis
- fyzicky nezaměnitelné údaje: biometrické prvky
- ostatní důkazy pro identifikaci: karta, elektronický klíč

PIN (Osobní identifikační kód)

Již první bankomatové karty používaly jako identifikační prvek PIN, avšak bezpečnost těchto karet byla velmi malá. Jednoduché algoritmy výpočtu PIN z čísla karty postačily podvodníkům k jejímu získání. V dnešní době je PIN důležitým prvkem při ověřování

totožnosti klienta, a to díky mezinárodnímu standartu ISO 9492 (ČSN EN 9492), který udává metody generování, správy a používání PIN. PIN je tvořen minimálně čtyř číselnou kombinací, kterou generuje vydavatel platební karty. Někteří vydavatelé umožňují individuální volbu a změnu PIN vlastníkem karty.

Podpis

Tento prvek je nejstarším způsobem ověření totožnosti držitele. Pro podpisový vzor je určeno speciální místo na zadní straně platební karty, tzv. podpisový proužek, který má takové technologické zabezpečení, které zabraňuje vymazání nebo přepsání. Podpisový vzor je nutno provést okamžitě při převzetí. Nevýhodou této ochrany je relativně jednoduché napodobení a naopak velmi těžké prokazování zfalšování. Transakce, které jsou založeny na podpisu, se označují jako Signatur-Based.

Biometrické prvky

Nejdokonalejší metodou ověření totožnosti držitele je použití prvků neoddělitelně svázaných s jeho osobou. K nejběžnějším biometrickým prvkům patří:

Fotografie

Fotografie držitele může být umístěna na přední nebo zadní straně platební karty, záleží na vydavateli.

Otisk prstu

Tato technologie je poměrně mladá, můžeme se s ní setkat pouze v zahraničí. Mezi průkopníky ověřování touto metodou řadíme společnost Pay-byTouch, která úspěšně uvedla tento způsob ověření v obchodní síti USA. USA není jedinou zemí, která se snaží tento způsob ochrany zavést na poli platebních karet. V Japonsku se tato autorizace testuje u on-line transakcí pomocí mobilního telefonu. Podle JCB je tato metoda autentizace vysoce perspektivní z hlediska bezpečnosti a je schopná plně nahradit dosud používané metody (PIN, podpis, heslo).

Rozbor hlasu nebo zvuku

Tato metoda autentizace je založena na rozpoznání vzorku s originálem, který je bezpečně uložen na kartě. Při pořízení je nucen klient nahrát zvukový záznam číslic od 1 do 10. V budoucnu ověření držitele probíhá takto: držitel platebního prostředku je vyzván k vyslovení náhodně zvolené řadě číslic, pokud se nahraný vzorek shoduje s originálem, je možné provést platební transakci. Tento způsob ověřování využívá například First National Bank v Jihoafrické republice pro výběr hotovosti z bankomatu. Mezi další metody, které se teprve vyvíjejí, řadíme např. záznam sítnice oka, elektronické rozpoznání tváře, geometrie dlaně a další.

5.3. Ověření oprávněnosti subjektu přijímat platební kartu

Pro to, aby obchodní subjekt získal licenci přijímat platební karty k placení, je nutno, aby uzavřel obchodní smlouvu s bankou, která získala pro tuto službu oprávnění od příslušné karetní asociace. Nejběžnějšími a nejrozšířenějšími jsou MasterCard, Visa, American Express, JCB, Diners Club. Na základě této smlouvy obdrží obchodní subjekt čtecí zařízení, které může být zpravidla dvojího typu: sprinter nebo elektronický on-line terminál. Na dveřích prodejny musí být uvedeno logo systému, od kterého obchod karty přijímá. Při autorizaci transakce se současně ověří příslušnost obchodního místa do systému.

5.4. Ověření správnosti a platnosti karty

Správnost a platnost karty se před zahájením platební transakce ověřuje vizuálně (kontrola předepsaných bezpečnostních prvků, tzv. autorizací). Při hlasové autorizaci se obsluhující obchodník spojí s autorizační službou systému, sdělí číslo karty, dobu platnosti (expirace) a požadovanou částku, autorizační služba data zkontroluje v databázi a sdělí mu tzv. autorizační kód, který obsluha zapíše na účtenku. V případě on-line autorizace na platebním terminálu nebo bankomatu se kontrola provede automaticky. V průběhu této transakce je nezbytné ověřit bonitu (finanční schopnost klienta) a to porovnáním požadované částky se stavem účtu, limitem, popřípadě kreditním limitem. Na základě všech těchto opatření se transakce povolí, nebo zamítne.

Dalším ochranným faktorem je tzv. PCI DSS²² neboli Standardy pro uchovávání dat uložených na kartě u subjektů, s kterými přišla platební karta do styku (tj. obchodníci, servisní organizace – poskytovatel servisních služeb nebo zpracovatel transakcí, kteří jsou povinni bezpečně ukrýt klíčová data při přenosu).

²² Payment card Industry Data Security Standards

6. Boj proti podvodům

6.1. Mimosoudní cestou

6.1.1. Nahlášení odcizení bance/podniku

Nejdůležitějším a prvotním činem každého klienta při zneužití, odcizení, popřípadě zjištění nesrovnalostí ve výpisu s účtu je kontaktování banky, u které je veden klientův účet. V této chvíli má klient základní dvě možnosti, jak může dále postupovat:

- blokace platební karty
- nahlášení reklamace

Blokace platební karty

Neboli jednorázový úkon, kterým se zamezí použití platební karty v bankomatech a v platebních terminálech obchodníků. Blokace platební karty nastává ve chvíli kdy je držitel karty odcizena popřípadě ve chvíli, kdy si klient není jist jejím vlastnictvím. V takovém to případě je nezbytné co možná nejrychleji tuto událost ohlásit bance, která kartu vydala. Vydavatel karty následně odcizenou či ztracenou kartu zablokuje pro použití v elektronických terminálech a bankomatech. Blokace platební karty lze provést osobně na pobočce, popřípadě telefonickou formou, k čemuž jsou zřízeny bezplatné linky, které jsou ve většině případů k dispozici non-stop. V případě násilného odcizení platební karty začíná banka komunikovat s policií a dochází k řešení podvodu jako pojistné události. Za této situace je klient nucen sepsat protokol, jehož součástí je např. popis okolností, za kterých k odcizení došlo, popřípadě uvést popis pachatele.

Stoplistace – neboli blokace embosovaných karet. Jedná se o trvalé zrušení práva. Kartu již nelze nikdy používat. Číslo karty, jméno držitele a další náležitosti jsou zařazeny na mezinárodní stop list²³. Tento druh blokace je výrazně nákladnější, a tedy i poplatky jsou vyšší než při běžné blokaci platební karty.

U většiny bank nese majitel účtu náklady vzniklé zneužitím platební karty pouze do půlnoci dne nahlášení ztráty.

²³ Soubor dat v papírové nebo elektronické formě obsahující čísla blokováných karet, které nesmějí být akceptovány k provedení transakce. Využití stop listu při autorizaci zabraňuje zneužití zablokované karty.

Tabulka telefonních čísel pro blokaci platebních karet

Název banky	Blokace z ČR	Blokace ze zahraničí	Poplatky za blokaci	Poplatek za stoplistaci
ČSOB	495 800 111	00 420 495 800 111	200 Kč	2 000 Kč
Česká spořitelna	800 207 207	00 420 267 201 889	200 Kč	500 Kč
Komerční banka	222 412 230	00 420 222 412 230	150 Kč	2 000 Kč
Raiffeisenbank	800 900 000	00 420 417 941 446	200 Kč	2 000 Kč
Živnobanka	800 122 412	00 420 224 222 412	zdarma	zdarma

Emergency cash - je služba nabízející dodání nouzové hotovosti do zahraničí v případě, že jste přišli o svoji kartu a nutně potřebujete peníze.

Emergency card - je obdobou výše uvedené služby s tím, že je vám místo hotovosti do zahraničí doručena nová karta. Výhodnější je v tom, že získáte kartu, se kterou můžete zaplatit více než s omezenou výší hotovosti.

Reklamační řízení

Reklamačního řízení nastává nejčastěji v případě, kdy držitel platební karty, ke které je veden bankovní účet obdrží výpis o provedených transakcích, o kterých si není plně vědom. Klient je nucen v takovéto situaci kontaktovat jakoukoliv pobočku banky, u které je veden jeho účet. Na základě této skutečnosti je sepsán reklamační protokol, ke kterému je nutné předložit všechny dostupné dokumenty (např. kreditní účtenku, účet z hotelu, storno rezervace apod.), které potvrzují správnost klientova tvrzení. Reklamační řízení ze strany banky je vyřizováno v souladu se smlouvou, kterou klient podepsal při založení účtu, respektive s obchodními podmínkami dané banky, které se následně shodují s mezinárodními předpisy o reklamacích karetních transakcí²⁴. Vyjádření banky je sděleno klientovi nejčastěji písemnou formou. V případě, že není klient s takto vyřízenou reklamací spokojen, je jeho právem obrátit se na nadřízeného zaměstnance (vedoucí zaměstnanec pobočky, ředitel oblastní pobočky), popřípadě kontaktovat finančního ombudsmana. Tuto službu vlastní na českém trhu celkem tři bankovní organizace a to Česká spořitelna²⁵, Komerční banka a Československá obchodní banka.

²⁴ viz <http://www.rb.cz/osobni-finance/bezny-ucet-ekonto/debetni-karty/souvisejici-informace/reklamace-transakci/> [cit.: 15. 2. 2009]

²⁵ K činnostem finančního ombudsmana České spořitelny blíže viz příloha č. 2

Častým omylem klientů je záměna finančního ombudsmana dané banky s finančním arbitrem České republiky. Finanční arbitr je osoba pověřená státem, která je ve většině ostatních států označována jako finanční ombudsman, na rozdíl k tomu u nás jsou zřízeny služby finančního ombudsmana, které vlastní již dříve zmíněné bankovní domy.

8.1.2. Postup přes finančního arbitra

Poslání, úkoly finančního arbitra

Hlavním posláním finančního arbitra je zajištění rychlého, bezplatného a efektivního vyřizování sporů klientů s institucemi mimosoudní cestou²⁶.

Finanční arbitr je správní orgán určený k řešení sporů mezi jednotlivými institucemi (např. banky nebo instituce vydávající elektronické platební prostředky) a jejich klienty při provádění převodu peněžních prostředků nebo užívání elektronických platebních prostředků. Kompetence při rozhodování výše uvedených sporů je omezená částkou, která se stává předmětem sporu. Tato suma nesmí překročit ke dni podání návrhu částku 50 000 EUR. Jednou z mnoha funkcí finančního arbitra je bezesporu shromažďování informací o institucích, které nemusí být součástí probíhající řízení, v takovémto případě jsou instituce povinny v den zahájení své činnosti uvést obchodní název firmy, sídlo a určenou kontaktní osobu pro styk s arbitrem. Za předpokladu, že instituce neplní tyto obecné povinnosti podle zákona pro instituci, hrozí uložení sankce podle § 23 zákona. Finanční arbitr je ze zákona volen poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na funkční období 5 let. Finanční arbitr je nestranným orgánem a zodpovídá se pouze Poslanecké sněmovně.

Funkce finančního arbitra byla zřízena 1. 1. 2003 v rámci harmonizace práva v České republice s předpisy Evropské unie za účelem ochrany spotřebitele zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.

Současnost

V dnešní době funkci finančního arbitra vykonává Dr. Ing. František Klufa, který byl Poslaneckou sněmovnou PČR jmenován ke dni 2. 1. 2008. V této funkci nahradil svého předchůdce JUDr. Ing. Otakara Schlosbergera. Spolu s finančním arbitrem se na řešení sporů podílí jeho zástupce. V současnosti je jím JUDr. Petr Scholz, jenž působil již jako zástupce předchozího (prvního) finančního arbitra JUDr. Ing. Otakara Schlosbergera. Veškeré náklady na činnost arbitra hradí ČNB, která poskytuje administrativní zajištění při výkonu funkce arbitra.

²⁶ viz <http://www.rb.cz/osobni-finance/bezny-ucet-ekonto/debetni-karty/souvisejici-informace/reklamace-transakci/> [citováno dne: 16.2.2009]

Finanční arbitr České republiky se stal členem řídicího výboru mezinárodní sítě FIN-NET. Dalšími členy tohoto výboru byli Evropskou komisí na nadcházející dva roky zvoleni zástupci obdobných institucí z Řecka, Irska, Portugalska, Spojeného království, Francie, Španělska, Malty a Itálie²⁷.

FIN-NET(Consumer Complaints Network for Financial Services)²⁸

Je projekt Evropské unie, který byl zřízen za účelem rychlého, efektivního a levného řešení sporů vzniklých mezi poskytovateli finančních služeb a jejich klienty. Tento projekt byl představen Evropskou komisí 1. 2. 2001. Jedná se o jakousi alternativu soudního procesu, který je oproti této arbitráži²⁹ poměrně zdlouhavý a finančně nákladný. Tento projekt sdružuje nejrůznější finanční ombudsmany z více než 40 států včetně ČR za účelem co nejrychlejšího vyřešení sporu, který přesahuje hranice jednoho státu. Často je tato arbitrážní síť využívána v případech, kdy poskytovatel služeb sídlí v jiné zemi než klient. Spotřebitel má tak možnost obrátit se na příslušný mimosoudní orgán v zemi svého bydliště. Zde mu jsou poskytnuty informace o působnosti sdružení FIN-NET s uvedením kontaktu na ombudsmana v zemi podle sídla poskytovatele služeb.

Cílem sdružení je:

- zajistit spotřebitelům snadný postup při řešení sporů mimosoudní cestou
- zaručit efektivní a rychlejší výměnu informací mezi evropskými institucemi
- zaručit jakýsi standard pro mimosoudní řešení sporů ve všech zemích Evropského hospodářského prostoru

Majoritním účelem celého projektu je zvýšení důvěry klientů ve finanční služby v rámci EU. Pro zlepšení mimosoudního řešení sporů v rámci EU uzavřeli členové FIN-NET dohodu o rámci přeshraniční spolupráce a zásadách mimosoudního řešení sporů, jejíž součástí je i prohlášení o záměru dodržovat standardy kvality podle Doporučení 98/257/ES³⁰

²⁷ <http://www.spotrebitele.info/finance/clanek.shtml?x=2348508> [citováno dne: 30. 1. 2009]

²⁸ V překladu znamená: mimosoudní vyrovnání přes hraničních sporů v oblasti finančních služeb, zdroj: <http://www.czech-ba.cz/index.php?akce=kat&kat=36&lang=cz>

²⁹ Neboli Rozhodčí řízení, je mimosoudní způsob řešení sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, který bývá využíván jako náhrada civilního procesu při řešení majetkových sporů, zdroj: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Arbitr%C3%A1%C5%BE_\(pr%C3%A1vo\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Arbitr%C3%A1%C5%BE_(pr%C3%A1vo))

³⁰ viz Rigorózní práce: Právní regulace platebního styku v ČR, autor: JUDr. Dana Šramková

Rozhodování sporů a řízení před arbitrem

Finanční arbitr je podle novelizovaného § 1 zákona o finančním arbitrovi oprávněn k rozhodování sporů³¹:

- mezi osobami, které provádějí převody peněžních prostředků (tzv. „převádějíci instituce“), a jejich klienty při provádění:
 - převodů peněžních prostředků podle zákona o platebním styku,
 - opravného zúčtování podle § 20c zákona o bankách,
 - inkasní formy placení na území České republiky,³²
- pokud výše částky, která je předmětem sporu (vyjádřená v EUR) nepřesáhne ke dni podání návrhu částku 50.000
- mezi vydavatelem a držitelem elektronických platebních prostředků při vydávání a užívání těchto platebních prostředků podle zákona o platebním styku.

Návrh na zahájení řízení

Řízení před finančním arbitrem zahajuje návrh. Navrhovatelem se může stát držitel elektronického platebního prostředku nebo klient instituce. Před podáním návrhu je navrhovatel nucen vyzvat instituci k nápravě škody, přičemž tato neúspěšná výzva je použita jako doklad při podání návrhu.

Návrh je nepřipustný, pokud:

- spor nenáleží do působnosti arbitra, a to v případě, zda v této věci již rozhodl soud, popřípadě je v soudním řízení
- spor je nebo již byl předmětem řízení před finančním arbitrem
- spor je nebo již byl předmětem rozhodčího řízení

Na základě obdržení návrhu vyzve arbitr dotčenou instituci, aby se k návrhu vyjádřila, a to ve lhůtě 15 dnů.

Důležité informace pro podání návrhu

Při podání návrhu je nezbytné vyplnit osobní údaje (navrhovatele), popis instituce, popis rozhodných skutečností (většinou volně psanou formou). Dále je nutné přiložit důkazní

³¹ V zásadě půjde při řešení sporů především o dodržování zákonem stanovených lhůt pro zúčtování jednotlivých transakcí platebního styku.

materiály, ve kterých musí být obsažena výzva navrhovatele vůči dotčenému, jež byla odeslána před zahájením tohoto řízení, a na závěr požadavek navrhovatele (např. navrácení odčerpaných peněžních prostředků platební kartou v přesně stanovené výši). Celý návrh je stvrzen datovaným podpisem navrhovatele. Návrh je možné podat písemnou formou, k tomuto postupu je možné stáhnout formulář na webu³³ nebo zvolit interaktivní formu podání, a to prostřednictvím stejného webu jako v případě prvním³⁴. Statistické údaje charakterizující činnost finančního arbitra viz příloha č. 3

6.2. Soudní cestou

8.2.1. Trestní oznámení na neznámého pachatele

Jak podat trestní oznámení?

Pojmem trestní oznámení rozumíme takové podání, které obsahuje konkrétní skutečnosti, pojednávající o trestném činu. Při podání trestního oznámení je nutno vědět zda dané jednání může být posuzováno jako skutečný trestný čin. V průběhu podání návrhu je nutno splňovat několik kritérií, které stanoví § 59 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. To, o jaký druh podání se jedná, posoudí samy orgány činné v trestním řízení³⁵. Pokud trestní oznámení skýtá mnohé nedostatky, bude na něj i přesto nahlíženo jako na trestný čin, v případě, že obsahuje indicie vedoucí k takovému to názoru. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny konat³⁶ a to bez ohledu, zda je návrh podán písemnou či ústní formou³⁷. Trestní oznámení by mělo za všech okolností obsahovat srozumitelné odpovědi na otázky typu: **Co se stalo? Kdy se to stalo? Kdo se trestného činu dopustil? Jak k události došlo? Kdo je obětí trestného činu?** Mimo jiné musí každé trestní oznámení obsahovat údaje o orgánu, které je činné v trestním řízení, údaje o oznamovateli³⁸, veškeré další informace (údaje) o trestném činu (pachatel, oběť, okolnosti), datum podání a podpis. V případě, že klient žádá být informován o tom, jaký byl další postup v šetření jeho trestního oznámení, je povinen o to výslovně požádat³⁹, přičemž musí být takto vyrozuměn orgány činnými v trestním řízení do 30 dnů po podání žádosti.

³³ viz <http://www.finarbitr.cz/cs/formulare-ke-stazeni.html>

³⁵ tj. podání, nadepsané „stížnost“ může být v souladu se svým obsahem překlasifikována na podnět, atd.

³⁶ viz ustanovení § 2 odst. 3 trestního řádu a § 159 trestního řádu

³⁷ tj. klasickým dopisem, faxem či elektronickou poštou

³⁸ anonymita oznamovatele by mohla ztížit vyšetřování v případě nutnosti získání dodatečných informací o okolnostech trestného činu

³⁹ Výslovnou žádostí se rozumí uvedení této žádosti do protokolu, sepsaného při ústním trestním oznámení, nebo uvedení věty „Přeji si být informován o tom, jak bylo moje oznámení vyřízeno“ do textu písemně podaného trestního oznámení

viz <http://www.mvcr.cz/clanek/faq-podani-to-na-co-muzete-byt-dotazovani-v-pripade-ustniho->

Co následuje po podání trestního oznámení?

Na základě obdržení trestního oznámení postupují orgány (policie ČR, vyšetřovatel, státní zástupce) postupuje způsobem jako by se o tomto trestném činu dozvěděl jinou formou, tzn., že shromažďuje nezbytné podklady a vysvětlení, zajišťuje důkazné stopy případného trestného činu. V případě že veškeré skutečnosti nasvědčují spáchání trestného činu, policejní orgán informuje (obvykle do 48) příslušné státní zastupitelství. Nasvědčují-li shromážděné skutečnosti o spáchání trestného činu určitou osobou je vydán neprodleně trestní stíhání této osoby. Následně dochází k fázi vyšetřování, kdy se dále shromažďují důkazní materiály a zjišťují okolnosti takto spáchané trestné činnosti. Na základě ukončeného vyšetřování je policií podán návrh na podání žaloby státnímu zástupci, který je následně zodpovědný za uskutečnění žaloby popřípadě zastavení trestního stíhání.

Poškozený může navrhnout soudu, aby v odsuzujícím rozsudku uložil odsouzenému povinnost zaplatit náhradu škody, kterou odsouzený trestným činem poškozenému způsobil. Rozhodování soudu o této otázce bývá nazýváno adhézním řízením. Výhodou tohoto řízení je, že s uplatněním práva nejsou spojeny soudní poplatky a břemeno důkazů ve značné části nese státní zastupitelství. Soud však není povinen o náhradě škody rozhodnout a může poškozeného odkázat s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních – v takovém případě poškozenému nezbyvá, ne aby podal žalobu k soudu.

8.2.2. Žaloba k soudu

V případě, že se poškozený rozhodne **podat žalobu k soudu**, je třeba v první řadě sepsat žalobu a tuto podat příslušnému soudu.⁴⁰ Za žalobu je třeba zaplatit soudní poplatek ve výši 4% z žalované částky, nejméně však 600 Kč. Pokud se podává návrh na vydání elektronického platebního rozkazu (viz níže), je poplatek poloviční. V žalobě musí žalobce (poškozený) popsat události, které k podání žaloby vedly, a na závěr uvést, čeho se konkrétně domáhá (tzv. petit). Žalobu je třeba podepsat a datovat.

Žalobce se musí rozhodnout, koho zažaluje – pokud zná pachatele, může žalovat o náhrady škody tuto osobu a jako základní důkaz v takovém případě bude sloužit odsuzující rozsudek. Pokud žalobce pachatele nezná, nezbude mu, než žalovat banku nebo osobu, která

trestniho-oznameni.aspx [citováno dne 13. 2. 2009]

⁴⁰ podle § 87 zákona č. 99/1963 Sb. občanského soudního řádu, je v těchto věcech příslušný soud podle místa bydliště či sídla žalovaného, podle místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody

se jednáním pachatele obohatila. V žalobě pak musí navrhnout takové důkazy, kterými doloží svá tvrzení, zejména výši vzniklé škody, protiprávní jednání na straně žalovaného a příčinnou souvislost mezi škodou a protiprávním jednáním.

Soud může na základě žaloby i bez návrhu vydat tzv. **platební rozkaz**. Platební rozkaz je soudním rozhodnutím, které se vydává bez nařízení jednání tam, kde je nárok ze žaloby dostatečně zřejmý a podložený listinnými důkazy. Soud platební rozkaz vydat nemusí, pokud jej však vydá a žalovaný proti němu nepodá v 15 denní lhůtě odpor, má platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Tím řízení o žalobě končí.

Pokud se soud rozhodne, že platební rozkaz nevydá nebo platební rozkaz není možné doručit, příp. žalovaný proti platebnímu rozkazu vydá odpor je povinností soudu nařídit jednání. Na tomto jednání pak soud provede důkazy a o žalobě rozhodne rozsudkem, kterým žalobě buď vyhoví, nebo ji zamítne. Proti rozhodnutí je možné podat odvolání k nadřízenému soudu.

Speciální formou podání je nově též **elektronický platební rozkaz**, který může žalobce využít pro spory týkající se částky max. 1 mil. Kč. Podmínkou tohoto podání je bezchybné vyplnění elektronického formuláře na internetových stránkách justice⁴¹, podepsání zaručeným elektronickým podpisem⁴², odeslání soudu a zaplacení soudního poplatku.

Pokud poškozenému trestní soud nebo soud civilní přizná právo na náhradu škody a povinný ji ve stanovené lhůtě neuhradí, může poškozený na základě takového rozhodnutí zahájit proti povinnému **exekuční řízení**.

⁴¹ viz <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/platebni-rozkaz.html> [citováno dne 15. 2. 2009]

⁴² k elektronickému podpisu blíže viz např. <http://www.czechinvest.org/data/files/e-podpis-185.pdf>

7. Závěr

Ve své práci jsem se zabýval platebními kartami jako jedním z nejvýznamnějších prostředků vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě. Lze předpokládat, že dnes již takřka každý vlastní alespoň jednu platební kartu, případně využívá další formy elektronického bankovníctví. Zdaleka ne všichni držitelé elektronických platebních prostředků však mají dostatečný přehled o tom, jaké druhy platebních karet jsou vydávány. Co je však mnohem závažnější, řada uživatelů těchto peněžních prostředků nevěnuje dostatečnou pozornost jejich zabezpečení, o čemž svědčí řada případů zneužití platebních karet nejen v rámci České republiky, ale i v jiných zemích.

Dovoluji si vyslovit naději, že předložená práce může alespoň částečně přispět ke zvýšení informovanosti v této oblasti. Aby však text nezůstal pouze v rovině analýzy a zabezpečení jednotlivých druhů karet, doplnil jsem text o přehled základních postupů, které lze uplatnit v případě, že ke zneužití platební karty dojde. Zde bych vedle vlastního jednání s vydavatelem karty či řešení sporu soudní cestou vyzdvihl roli finančního arbitra. Ačkoliv se jedná o zvláštní správní orgán, pro který smíří řešení sporů vyplývajících ze zneužití elektronických platebních prostředků představuje jednu z hlavních činností, nedostal se podle mých zkušeností dosud do povědomí široké veřejnosti.

Ve textu, který se pokouší reflektovat problematiku platebních karet nejen z pohledu technologického, ale i právního, vycházím ze stavu ke dni odevzdání práce, resp. k únoru 2009 S ohledem na skutečnost, že platební karty představují dynamický nástroj ve všech směrech, lze i do budoucna očekávat technologická zdokonalování, na které bude muset určitým způsobem reagovat nejen bankovní sektor, ale i zákonodárce. Pro případné využití tohoto textu bude proto třeba brát v úvahu technologický pokrok i možné novelizace právních předpisů, které v práci zmiňuji.

Závěrem bych rád uvedl, že mne v rámci práce SOČ byla téma mne skutečně zaujalo, nicméně omezený rozsah mi neumožnil se věnovat všem aspektům (jedná se např. o detailní rozbor podvodů včetně obrázkové dokumentace). Rád bych se proto danou problematikou zabýval i nadále. Po vypracování studie jsem se rozhodl vytvořit komplexní návod pro držitele platebních karet při řešení problémů s platebními kartami, jež by byl uveřejněn na webu, popřípadě sestavit podklady pro tištěnou formu toho návodu tak, aby mohl být k dispozici na pokladnách některých obchodních či bankovních domů.

8. Použitá literatura

Použitý knižní materiál:

- [1] Juřík, P.: Platební karty velká encyklopedie, str. 296, Grada Publishing, a.s., Praha, 2006
- [2] Juřík, P.: Svět platebních a identifikačních karet, 175, Grada Publishing, a.s., Praha, 2007
- [3] SBK, Biometrická autentizace pro transakce, Cardmag, 2004, roč. 1, č. 2, s. 4
- [4] SBK, Autentizace karty hlasem, Cardmag, 2004, roč. 1, č. 2, s. 4
- [5] SBK, Biometrická autentizace pro transakce, Cardmag, 2006, roč. 3, č. 2, s. 24

Dokumenty:

- [6] Studie SCS 18.12.08.doc
- [7] priloha_c_4-platebni_karty_info.pdf
- [8] 50_cs_f_arbitr2007.indd.pdf
- [9] bezp_card_2007.pdf

Další zdroje informací:

- [10] http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/komunikace_s_verejnosti.html [cit. 15. 12. 2008]
- [11] http://cardmag.cardzone.cz/aktual/pages/0_z_domova.html [cit. 20. 1. 2009]
- [12] <http://www.penize.cz/16545-svet-platebnich-karet-hlasi-novinky> [cit. 15. 12. 2008]
- [13] <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/slovník-bankovních-a-financních-pojmu/1000728/> [cit. 8. 1. 2009]
- [14] <http://www.finexpert.cz/default.aspx?section=68&server=1&article=20084> [cit. 15. 12. 2008]
- [15] http://www.finarbitr.cz/download/56_cs_dc_info_unor2009.pdf [cit. 13. 11. 2008]
- [16] <http://trestni2.juristic.cz/524757/clanek/trest3#sdfootnote3sym> [cit. 2. 2. 2009]
- [17] <http://www.spotrebitele.info/finance/clanek.shtml?x=2345433> [cit. 15. 12. 2008]
- [18] http://www.bankovníkarty.cz/web_sbk/bezpecnost/bezpecnost_cz.htm [cit. 15. 12. 2008]
- [19] <http://www.finarbitr.cz/cs/> [cit. 30. 1. 2009]
- [20] <http://www.finance.cz/home/bankovníctví/karty> [cit. 29. 12. 2008]
- [21] http://www.spotrebitel.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=11558&Itemid=8 [cit. 14. 1. 2009]
- [22] Honza Krhovják, Vašek Matyáš a Zdeněk Říha, Autentizace v příkladech, Publikováno 26.

10. 2007 [cit. 11. 1. 2009]

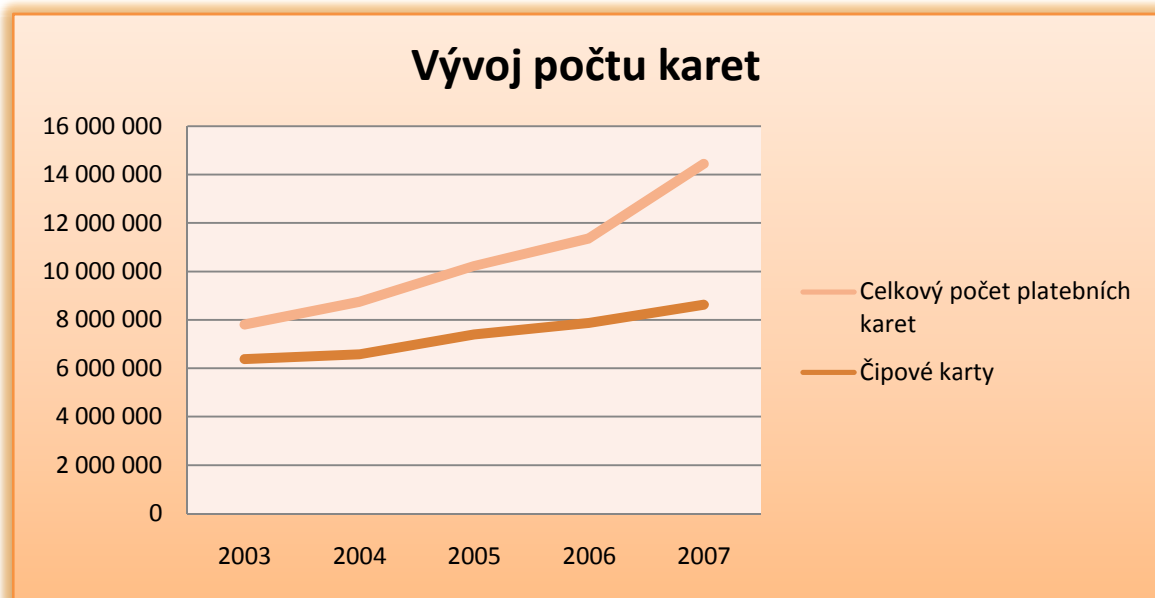
http://www.fi.muni.cz/~xkrhovj/lectures/2007_PV157_Autentizace_v_prikladech_slides.pdf

[23] http://www.tiscali.cz/mone/mone_center_050415.840927.html [cit. 20. 12. 2008]

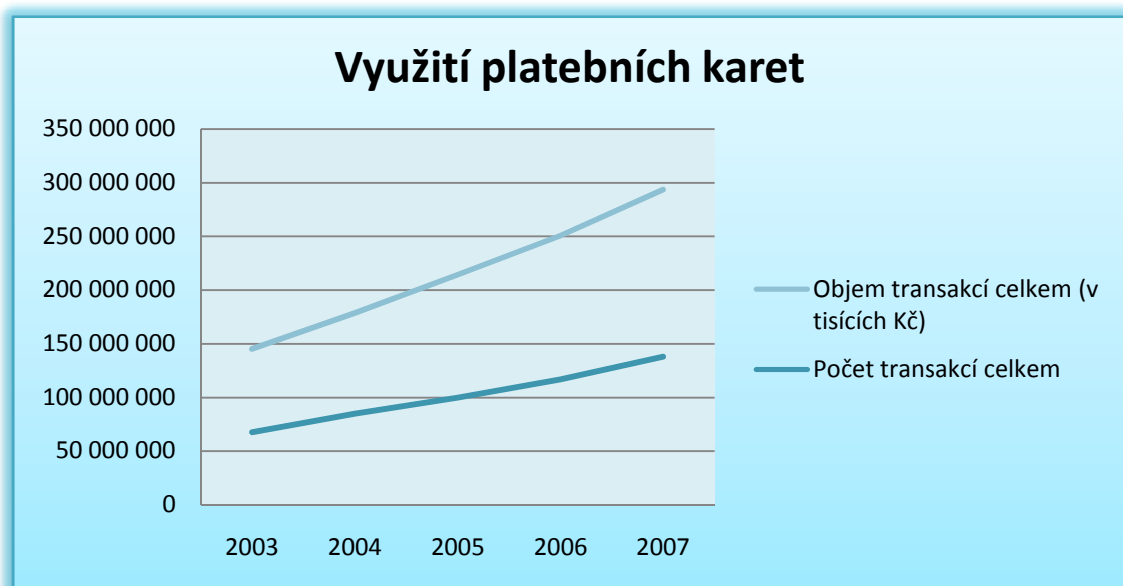
9. Příloha

Příloha č. 1

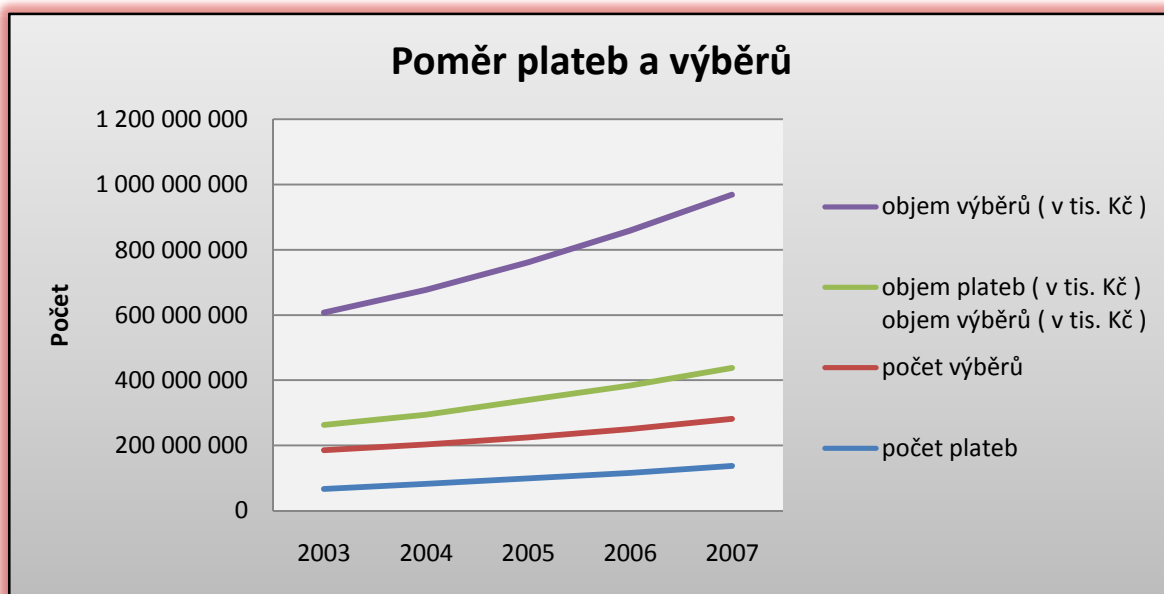
SBK sestavuje statistické údaje do pětileté řady, zde jsou nejzajímavější údaje let 2003 – 2007:

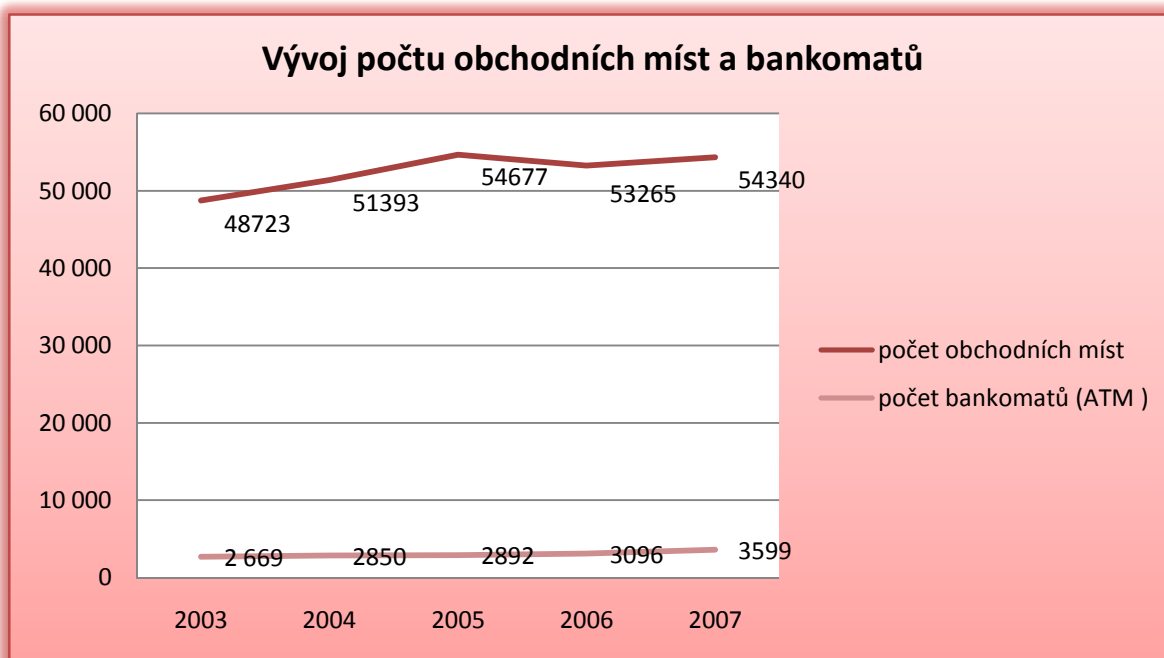
Z Přehledu je patrný značný nárůst čipových karet v posledním období. Tento trend se dá očekávat i v dalších letech. Důvodem je jednoznačně větší bezpečnost.

Z předcházejícího grafu je patrný rovnoměrný růst počtu platebních karet i celkového objemu, toto je způsobeno mimo jiné poměrně stabilní měnovou politikou.

Je patrný dynamičtější růst plateb co do počtu i objemu oproti výběrům, domnívám se, že tendence bude v tomto růstu pokračovat. S růstem platebních míst silně souvisí viz další graf. Jednoznačně však stálé výběry dosahují mnohem větších objemů než platby u obchodníků, dá se však očekávat další přibližování těchto hodnot.

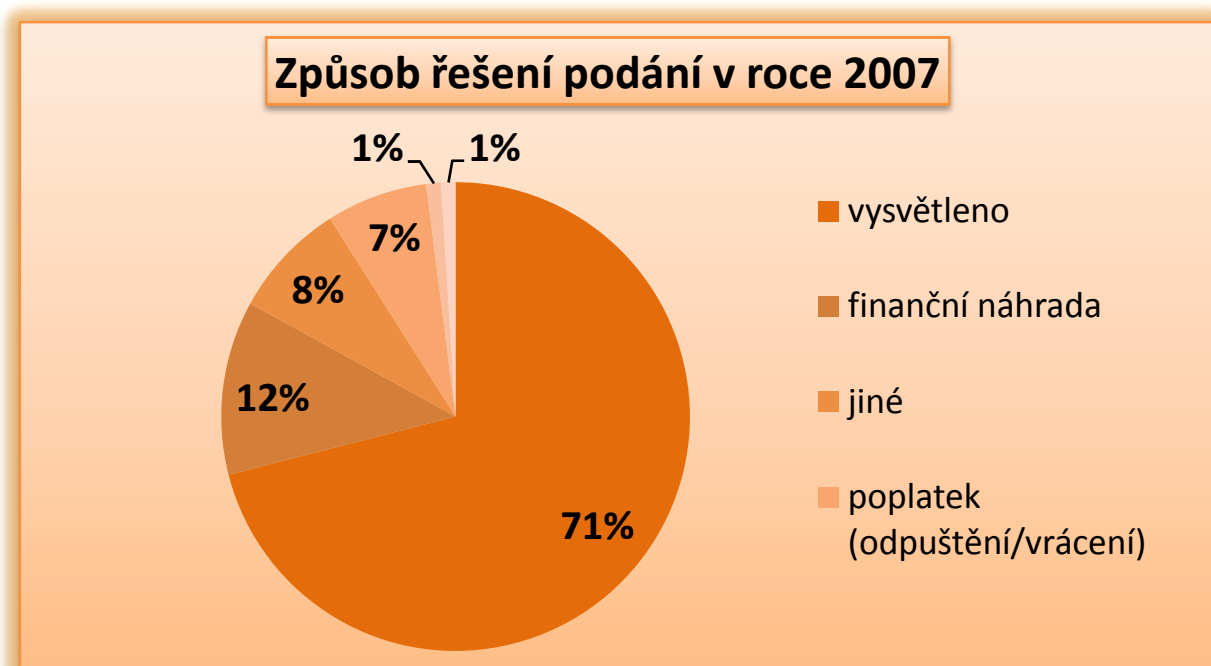
Určitá redukce počtu obchodních míst v roce 2006 byla nejspíše způsobena vyřazováním některých neaktivních míst a nutností výměny za novější, akceptující čipové karty. Velké rezervy jsou stále mimo velká města. U bankomatů se v posledních dvou letech obnovila

zrychlující se dynamika nárůstu počtu bankomatů. Stagnace v roce 2005 mohla být způsobena značným nárůstem poplatků z výběru.

Příloha č. 2

Ombudsman Finanční skupiny České spořitelny aneb „Stížnost je dar“

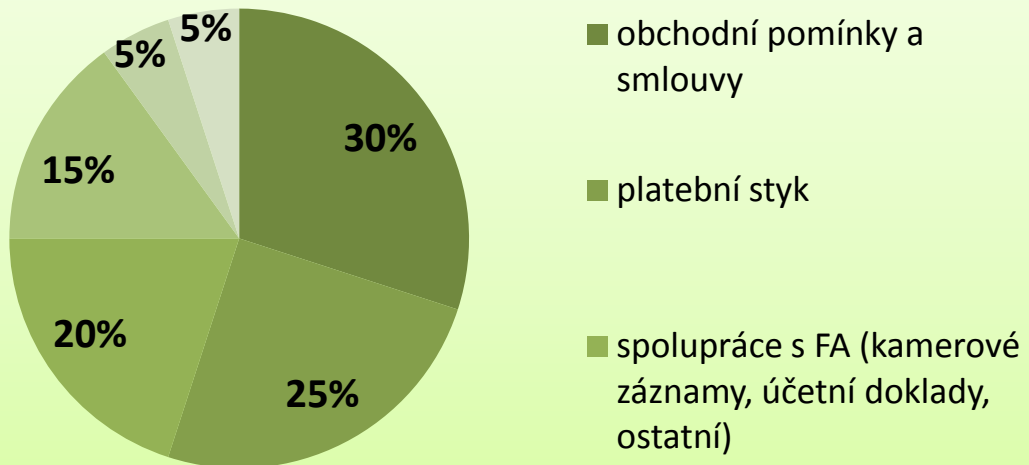
Tým ombudsmana působí na českém trhu výhradně pro klienty Česká spořitelny už 7. rokem. Tento tým se skládá z 11 nezávislých specialistů s různým zaměřením a zkušenostmi z oblasti finančních služeb, péče o klienty, spotřebitelských organizací či marketingového výzkumu. Jejich hlavní náplní je přijímání a řešení podání v celé Finanční skupině České spořitelny⁴³. Tým ombudsmana je v úzkém kontaktu se zahraniční mateřskou bankou Erste Bank, což umožňuje sdílet informace o nejlepších řešeních klientských podání a zlepšování služeb. Tým je dále kontaktním bodem pro řešení sporů před finančním arbitrem ČR. V roce 2007 se tým podílel na řešení celkem 21 sporů v oblasti platebního styku. Celková vazba na finančního arbitra je shrnuta v následujících grafech:

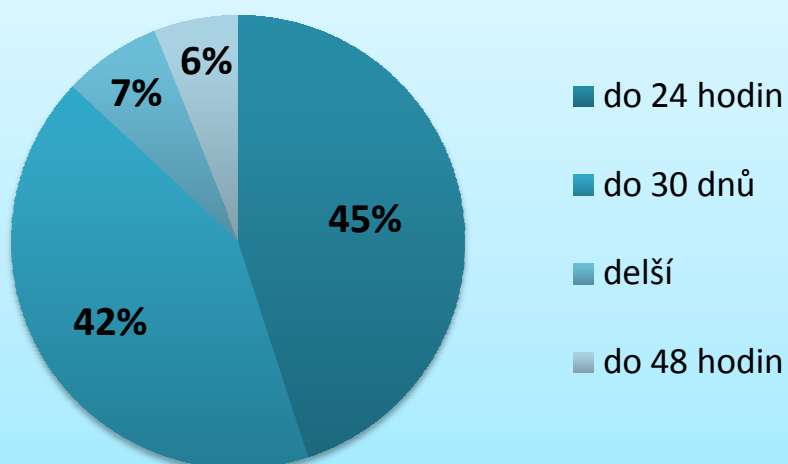
Příjmy získané při výkonu činnosti arbitra, jsou tvořeny pouze příjmy z uložených pokut (takové pokuty, které se podařilo finančnímu arbitrovi udělit při výkonu své činnosti). Celková výše těchto pokut tvoří pro rok 2007 částku ve výši 225 565 Kč.

⁴³ Dále jen „FSCS“

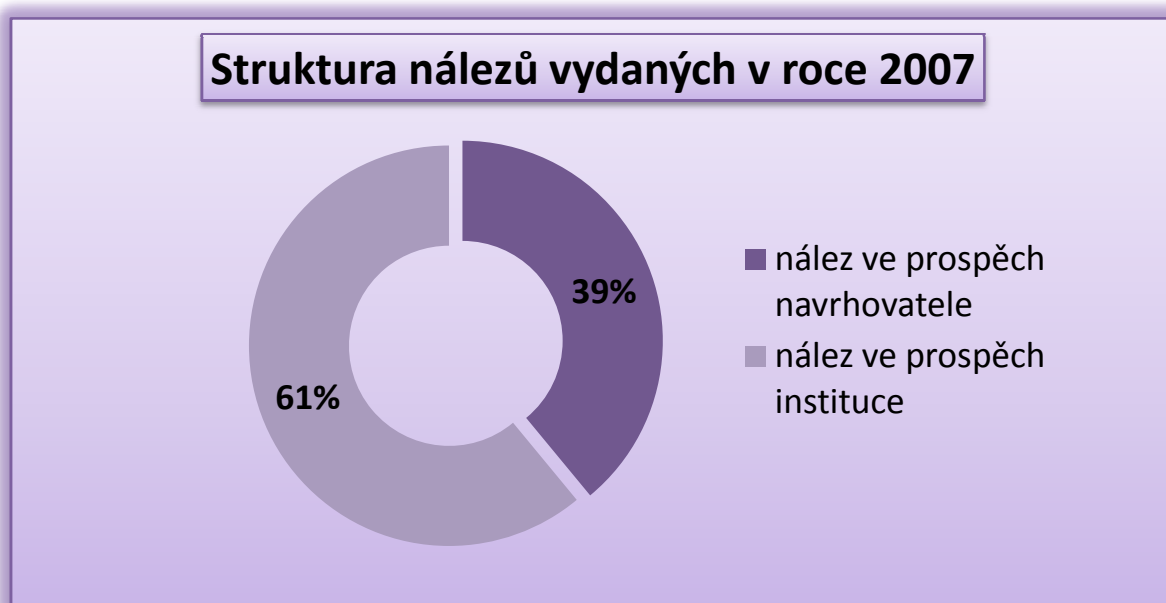
Případy řešené finančním arbitrem v roce 2007

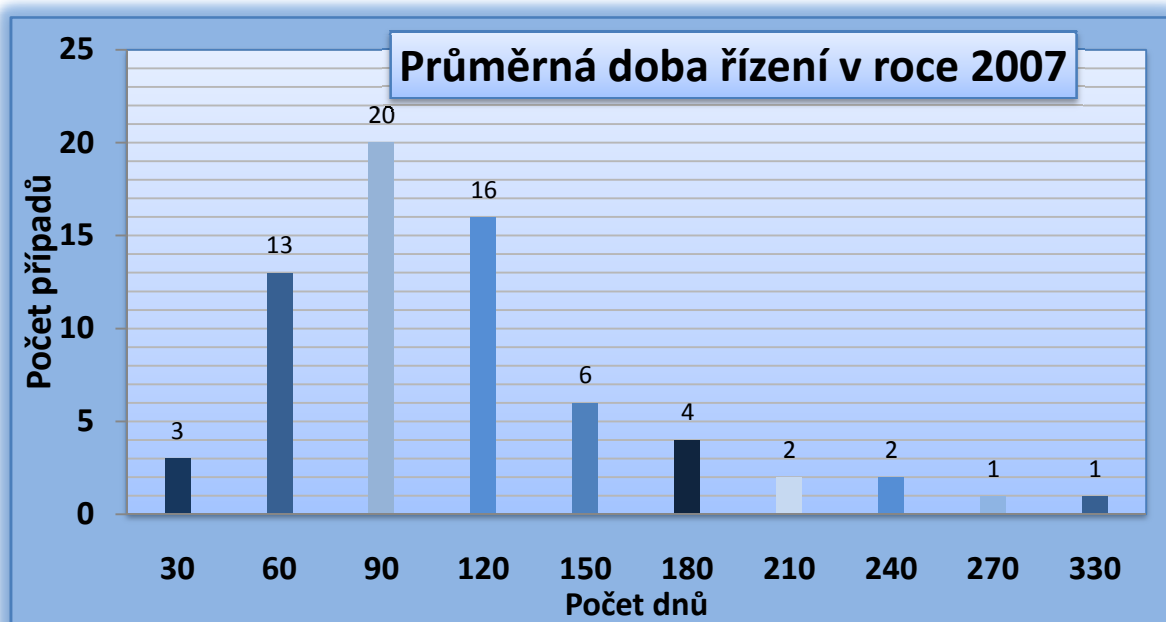
Doba řešení podání v roce 2007

Příloha č. 3

Celkový počet vydaných nálezů činil 36. Většina případů bylo podáno na základě žádosti z důvodu vyrovnání instituce s navrhovatelem před vydáním nálezu. Tuto skutečnost lze vysvětlit snahou institucí smírné řešení sporu s navrhovatelem, z důvodu možné udělené sankce, jež je dána zákonem. Výše sankce činí 10% (nejméně však 10 000 Kč), pokud je v souladu s návrhem navrhovatele.

Průměrná doba řízení činila 98 dnů. Začátek doby je určen ke dni kdy byl návrh podán a ukončení řízení odpovídá dnu, kdy usnesení nabylo právní moc. V tomto grafu není zohledněno časové přerušení řízení a stavění lhůt.